

Economisch-Statistische Berichten

De intellectuelen
dienen en verdienen

★

Prof. Dr F. A. G. Keesing

De dreigende convertibiliteit van
het pond sterling

★

Drs A. van der Gaarden

Economisch integreren, maar hoe?

★

I. Bos

De Surinaamsche Bank in
een nieuw tijdperk

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

38e JAARGANG

No 1868

WOENSDAG 18 MAART 1953

Vooraanstaande drukkerij,
gevestigd in het Westen des lands;
zoekt

ERVAREN ARBEIDSANALYST

die zelfstandig als zodanig kan optreden; bij voorkeur met grafische opleiding. Leeftijd 28-35 jaar.

Aangeboden wordt een verantwoordelijke functie, onmiddellijk onder de Directie. Honorering naar bekwaamheid.

Eigenhandig geschreven sollicitaties met uitvoerige inlichtingen, welke met discretie zullen worden behandeld, worden ingewacht onder no. E.S.B. 12-1, Bureau van dit blad.

BEDRIJFSPAND TE KOOP

benoorden het IJ, ± 5 km van Amsterdam; direct te aanvaarden, vrij van huur. Bev.: 2 steen pakhuisen met grote kelders, kantoor en afzonderlijke garage. Oppervlakte pakhuisen en garage ± 500 m²; aan voorzijde gelegen aan verkeersweg, aan achterzijde aan diep vaarwater. De 1e verdieping der garage kan als woning gebruikt worden.

Vestigingsvergunning verkrijgbaar.

Tevens 5-tons vrachtwagen Chevrolet 1948, in prima staat.

Brieven onder no. E.S.B. 12-2, Bureau van dit blad, Postbus 42, Schiedam.

HET LAATSTE WERK VAN J. W. STALIN

behandelt op diepgaande wijze de economische ontwikkeling na de tweede wereldoorlog in de Sowjet-Unie, en daarbuiten. Wie op de hoogte wil blijven van zijn tijd, doet goed kennis te nemen van:

DE ECONOMISCHE VRAAGSTUKKEN VAN HET SOCIALISME IN DE SOWJET-UNIE

Dezer dagen verschijnt de 3e druk!

Verkrigbaar bij:

Boekhandel PEGASUS, Leidsestraat 25, AMSTERDAM.
Circa 100 pagina's, op uitstekend wit papier gedrukt.
Slechts 60 cts.

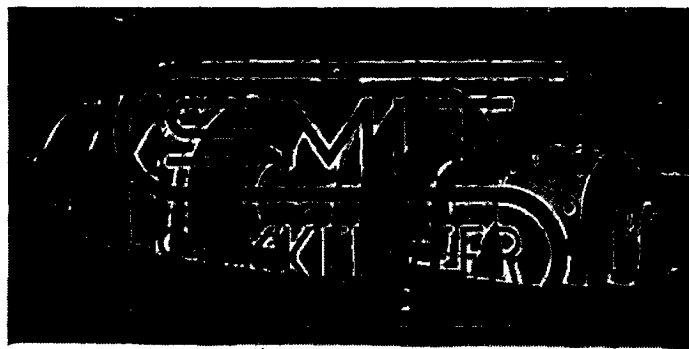
R. MEES & ZOONEN

A° 1720

BANKIERS & ASSURANTIE-MAKELAARS

ROTTERDAM

AMSTERDAM - 's-GRAVENHAGE
DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

DYNAMOS, MOTOREN, INSTALLATIES

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-W.
Telefoon 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde
Economie, 14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-W.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland en de
Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—,
overige landen f 28,— per jaar. Abonnementen kunnen
ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per
ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 cts.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor West-
zeedijk, Rotterdam-W.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties
te richten aan de Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon
69300, toestel 1 of 3).

Advertentie-tarief f 0,30 per mm. Contract-tarieven op aan-
vraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten”
f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt
zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van
redenen te weigeren.

De intellectuelen — dienen en verdienen

14 Maart 1953: Congres over de Sociale Positie van de Werkers in de Intellectuele Beroepen. Met drie prae-adviseurs.

Prof. Keulemans, die zelf vroeg wat hij naast *Dr Idenburg* kon zeggen, vergunne mij dat ik uit zijn „Is de positie van de intellectueel een probleem?” slechts zijn belangrijke pleidooi voor de „uitstralende” intellectueel noem.

De hoofdaandacht trok: ten eerste *Dr Idenburg's* beschouwing over „De maatschappelijke positie der intellectuelen” — een meesterlijke, in hoofdlijnen niet aangevochten analyse der ontwikkeling vanaf de vrije, verantwoordelijke intellectueel der Renaissance, brenger ener universele geestescultuur, tot de veelal eng-specialistische intellectueel van nu, gedaald in aanzien, vaak onvrij door dienstverband — resulterend in een warme, van visie getuigende pleitrede voor een dienende intelligentsia, met roepings- en verantwoordelijkheidsbesef, en met als taak een middelaarspositie tussen de klassen, cultureel, maatschappelijk en moreel-geestelijk bindend. En ten tweede: *Dr Pen's* „De problematiek van de economische positie der intellectuelen”, gebaseerd op een scherpe, de modernste denkinstrumenten bezigende vraag- en aanbodanalyse, uitmondend in een betoog tegen op schijnargumenten gefundeerde, in wezen door eigenbelang ingegeven pleidooien voor materiële positieverbetering ten koste van vergeten anderen. De intellectueel blijve „honnête homme”!

Dr Pen vond veel en felle bestrijding. Hij verwachtte dit. Want nog afgezien van lacunes in zijn analyse — hij had het spreken over een materiële „noodtoestand” der intellectuelen overdreven genoemd, en gevraagd: zijn de geldzorgen hier ernstiger dan bij de zoveel minder verdienende arbeiders? Dat moest weerstand wekken. Want al was het congres bedoeld als wetenschappelijk, niet-demonstratief — de spreker, die deze duizendkoppige

samenkomst vergeleek met de drukbezochte aandeelhoudersvergadering ener N.V. in slechte positie, had gelijk: velen waren, ietwat geladen, vooral gekomen omdat men zich h.i. in een materiële noodtoestand bevindt. Deze zullen verheugd hebben geconstateerd dat ook de prae-adviseurs verbetering der materiële positie der intellectuelen nodig achtten — al blééf *Dr Pen* wijzen op de nadelige gevolgen voor anderen (salarisverhoging eist meestal belasting- of prijsverhoging).

Stond voor velen dit punt „verdienen” centraal, ook het „dienen” als taak der intellectuelen werd veelzijdig besproken, evenals het juist hier nauwe verband tussen beide (bij onvoldoende verdiensten is vaak niet voldoende dienst mogelijk). Het „dienen hoofdzaak; verdiensten noodzaak” van een der sprekers ware geen slechte samenvattende conclusie voor dit congres. Waarbij vast staat: dit eist nog veel uitwerking.

Want ook met *Dr Pen's* instrumentarium — vragen aanbodanalyse, werkclassificatie, normatief budget — is een definitief antwoord op de vraag wat een intellectueel moet verdienen niet snel mogelijk. En hoe vele der „tot een beter soort h.b.s.-er of gymnasiast gedegradeerde” intellectuelen (*Idenburg*) weer zouden kunnen worden tot persoonlijkheden, de samenleving en speciaal ook de door Minister Suurhoff beklemtoonde verheffing der arbeiders dienend, „uitstralend”, met visie en roepingsbesef, dat bleek slechts één aspect te zijn van het moeilijke vraagstuk der huidige cultuurcrisis.

Na dit congres — een begin, niet meer — zal worden doorgewerkt, systematisch wetenschappelijk, wellicht ook organisatorisch (sommigen wensten een intellectuelen-federatie). Moge dit, in juiste geest geschiedend, tot heilstrekken niet slechts voor de intellectuelen zelf, stoffelijk en geestelijk, maar vooral ook voor maatschappij en cultuur waarbinnen zij hun taak moeten vervullen.

's-Gravenhage.

ED. VAN CLEEFF.

INHOUD

	Blz.		Blz.
De intellectuelen — dienen en verdienen, door <i>Ed. van Cleeff</i>	203	Ingezonden stuk:	
De dreigende convertibiliteit van het pond sterling, door <i>Prof. Dr F. A. G. Keesing</i>	206	Herstel van watersnoodschade uit het nationale inkomen, door <i>Drs H. W. J. Bosman</i> , met naschrift van <i>Prof. Mr J. G. Koopmans</i>	216
Economisch integreren, maar hoe? (I), door <i>Drs A. van der Gaarden</i>	208	Geld- en kapitaalmarkt, door <i>Drs J. C. Brezet</i> ...	218
De Surinaamsche Bank N.V. in een nieuw tijdperk, door <i>I. Bos</i>	211	Statistieken:	
Internationale notities:		Bankstaten	218
Europese Betalings Unie, door <i>Mr E. A. Lief-rinck</i>	214	Wisselkoersen	219
Grepen uit de wetenschappelijke literatuur:		Gecombineerde maandstaat van de grote banken in Nederland	219
Werkclassificatie en loonvorming, door <i>Prof. Dr J. Tinbergen</i>	215	Indexcijfer van bruto-lonen en salarissen van mannelijke arbeidskrachten in Nederland	219

COMMISSIE VAN REDACTIE: *Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen; F. de Vries; C. van den Berg* (secretaris). Redacteur-Secretaris: *A. de Wit*. Assistent-redacteur: *J. H. Zoon*.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: *F. Collin; J. E. Mertens; J. van Tichelen; R. Vandeputte*.

DE ARTIKELLEN VAN DEZE WEEK

Prof. Dr F. A. G. KEESING, De dreigende convertibiliteit van het pond sterling.

Schrijver schetst uitvoerig de achtergrond waartegen de huidige Britse plannen tot herstel van de convertibiliteit van het pond sterling moeten worden beschouwd. Volgens de voorlopige berichten moet men aannemen dat deze plannen voorzien in de instelling van een (niet nader omschreven) beperkte convertibiliteit van het pond, die moet worden mogelijk gemaakt door de beschikbaarstelling van een Amerikaans garantiefonds. Eveneens wordt gesproken over een verbreking van de huidige pariteit van het pond gecombineerd met de overgang naar fluctuerende koersvorming, pressie op de Amerikaanse Regering om de invoer in de Verenigde Staten te verruimen en administratief te vergemakkelijken, en voorstellen omtrent prijs- en afzetgaranties voor sterlinggrondstoffen in het dollargebied. Engeland voldoet op dit moment niet aan de economische vereisten van convertibiliteit, in zoverre het niet bij benadering beschikt over een dollaroverschot noch over een prijsniveau dat de concurrentie met het dollargebied kan doorstaan. Datgene waartoe Engeland op korte termijn in staat is, kan dus niet meer zijn dan een monetair-juridische convertibiliteit: een recht op omwisseling van saldi die niet ontstaan als resultaat van een vrij en non-discriminatoir handelsverkeer, maar die voortspruiten uit een handelspolitiek die met economisch-zinnvolle convertibiliteit onverenigbaar is. Herstel van convertibiliteit kan voorlopig slechts betekenen dat Engeland genoopt zal zijn in het handelsverkeer restricties en discriminaties te blijven hanteren, zodanig dat het ontstan van convertibele saldi zoveel mogelijk wordt beperkt tot de hoeveelheid dollars die het zich (dank zij het Amerikaanse garantiefonds) kan permitteren te verliezen. De indruk bestaat, dat Engeland in naam van deze convertibiliteit zal moeten terugkeren tot een politiek van uitgesproken bilateralisme.

Drs A. VAN DER GAARDEN, Economisch integreren, maar hoe? (I).

Het proces van de economische integratie kan langs twee wegen verlopen, nl. 1. verticaal of functioneel, d.i. per bedrijfstak, 2. horizontaal, d.i. over de gehele linie. De eerste stap op de weg naar functionele integratie is reeds gedaan, nl. de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal. Onderhandelingen zijn gaande om ook de landbouw en het transport te integreren. Een niet te ondervangen gevaar bij de functionele methode is, dat de vervanging tussen geïntegreerde en niet geïntegreerde bedrijfstakken wordt scheef getrokken. Hoe groter het aantal geïntegreerde gebieden, hoe groter de onzekerheid t.a.v. het internationale verkeer van de „vrije” goederen. In verband met de functionele integratie rijst het probleem van het opnemen der nieuwe integratiegebieden, het probleem van de zgn. „auto-extension”. De eerste stap op de weg naar horizontale integratie is de tariefgemeenschap. Deze methode volgend zal het geboden zijn, de heffingen op het onderlinge verkeer af te schaffen. Dit kan niet ineens. Verlaging en uiteindelijk afschaffing van de tarieven alleen is niet voldoende. Men zal moeten

voorkomen, dat de tariefbarrières vervangen worden door andere obstakels, waarvan als voornaamste de kwantitatieve invoerbeperkingen.

I. BOS, De Surinaamse Bank N.V. in een nieuw tijdperk.

De Surinaamsche Bank N.V. bestaat nog in haar oude vorm — circulatiebank en handelsbank — en is een nieuwe periode ingetreden. In de jaren 1948 en 1949 zag het er niet naar uit dat dit nog zou kunnen gebeuren. Onder de gewijzigde staatkundige omstandigheden wilde Suriname de bankbiljettencirculatie niet meer toevertrouwen aan een particuliere bankinstelling maar in eigen handen nemen. De verantwoordelijke instanties in Suriname hebben de aanvankelijke voornemens en verlangens op zij gezet. Door de Surinaamse wetgever is thans aan de Surinaamsche Bank N.V. opnieuw het recht verleend om met ingang van 1 Januari 1951 als circulatiebank in Suriname werkzaam te blijven, welk octrooi zal gelden voor 5 jaar, behoudens verlenging van jaar tot jaar, mits geen opzegging heeft plaatsgevonden. Hiermede is de regeling dezer materie weer teruggekeerd in de handen van de plaatselijke Regering waarin zij tot 1928 heeft gelegen, toen voor het eerst een regeling door de Nederlandse wetgever plaatsvond. Het nieuwe octrooi, dat in vele opzichten identiek is aan dat van 1928, bevat enkele belangrijke wijzigingen. Zo is het hoofdkwartier van Amsterdam naar Paramaribo verplaatst, hetgeen het contact met de Landsregering uiteraard zeer ten goede komt. Voorts is een Bankcommissie in het leven geroepen, welke tot taak heeft de algemene lijnen aan te geven van de door de Bank te volgen geldpolitiek. En ten slotte is er een gunstiger financiële regeling gekomen voor het Gouvernement. Schrijver wijdt een beschouwing aan de balans van de Bank over 1951.

SOMMAIRE

Prof. Dr F. A. G. KEESING, La convertibilité de la livre sterling.

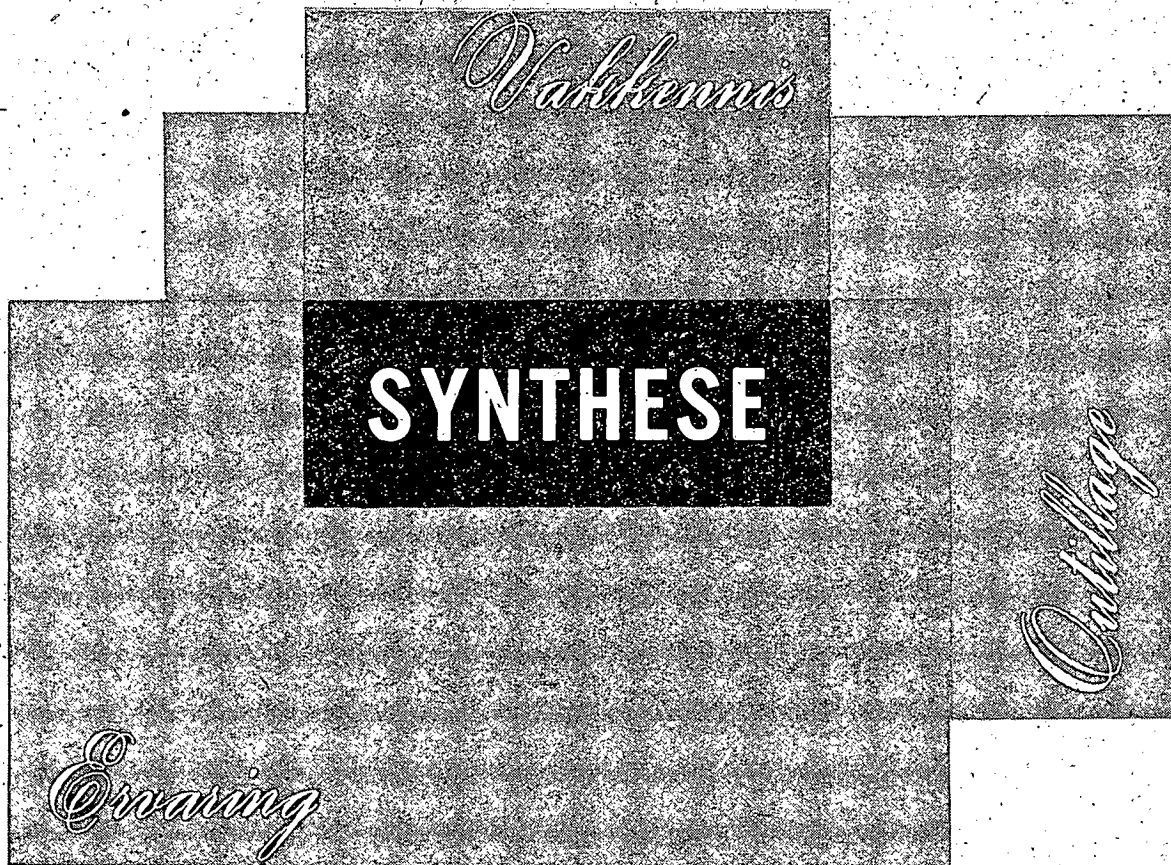
L'auteur retrace dans les détails les circonstances dans lesquelles il faut considérer les plans actuels en vue de rétablir la convertibilité de la livre sterling. Selon Prof. Keesing l'Angleterre ne répond pas actuellement aux conditions économiques exigées par la réalisation de la convertibilité.

Drs A. VAN DER GAARDEN, Comment doit-on réaliser l'intégration économique?

Le but final de l'intégration doit être l'établissement d'une union économique. Le processus de l'intégration peut s'effectuer de deux manières, à savoir, fonctionnellement ou fonctionnellement et horizontalement. L'auteur discute de l'intégration fonctionnelle et de la communauté des tarifs.

I. BOS, La „S.A. Surinaamsche Bank”.

L'auteur examine la licence nouvellement accordée à la Surinaamsche Bank, ainsi que le rapport publié par cette dernière pour l'exercice 1951.

Synthese en vakkennis, ervaring en outillage in de
behandeling van reclame campagnes — Daardoor het
bureau voor hen, die hun reclame op efficiënte wijze willen
reorganiseren en vernieuwen — Daardoor het
bureau voor hen, die vanaf den beginne hun reclame willen
opbouwen volgens gezonde principes.

**ERKEND
ADVERTENTIE-
BUREAU
SINDS 1921**

RECLAME ADVIES BUREAU

B. VAN BORSSUM WAALKES

TELEFOON 2196-3488, BAARN

ELKE AANVRAAG WORDT DOOR ONS
PERSOONLIJK BEHANDELD.

De dreigende convertibiliteit van het pond sterling

Inflatiebestrijding, economische samenwerking en Amerikaanse hulpverlening hebben tot dusverre het herstel der Westeuropese valutaconvertibiliteit niet kunnen bewerkstelligen. Het bilateraalisme is weliswaar teruggedrongen, maar het is niet geliquideerd. Van een economische strijd van allen tegen allen heeft het zich ontwikkeld tot een tegenstelling tussen het dollargebied en de rest van de wereld. In de loop van dit proces zijn de problemen die uit de voortbestaande inconvertibiliteit voortvloeien overzichtelijker geworden, terwijl zij zich tevens hebben toegespitst.

Vóór 1950 was de monetaire situatie in Europa nog dusdanig chaotisch dat herstel van de convertibiliteit wel een ver-verwijderd ideaal moest schijnen. Eerst de ervaringen die men met de EPU heeft opgedaan hebben duidelijk aangetoond in welke opzichten de (beperkte) transferabiliteit tekort schiet ten opzichte van de (volledige) convertibiliteit, en in welke opzichten de afwezigheid van de laatstgenoemde het succes van de Europese samenwerking bedreigt. Nu binnen enkele maanden over het voortbestaan van de EPU ten tweede male een beslissing moet worden genomen, vormt het convertibiliteitsprobleem een der belangrijkste punten van discussie. De EPU heeft nog steeds niet kunnen aantonen, of zij op de duur moet leiden tot de instelling van een gesloten economisch blok, dan wel of zij, zoals in haar bedoeling lag, een bijdrage vermag te leveren tot de normalisering van de economische verhoudingen van haar leden met het dollargebied.

Het lijkt geen twijfel dat herstel van de convertibiliteit der Westeuropese valuta's in toenemende mate als wenselijk moet worden beschouwd. Het is echter evenwel dubieus dat men hier te doen heeft met een uitermate gecompliceerd en moeizaam proces.

De drang tot herstel der convertibiliteit is lange tijd in hoofdzaak uitgeoefend door de Verenigde Staten, en niet steeds op even doeltreffende wijze. De doorsnee-Amerikaan heeft een religieus geloof in de vrijheid van het internationale betalingsverkeer, en kan zich bovendien moeilijk voorstellen dat datgene wat mogelijk is in het verkeer tussen Ohio en Kentucky niet rechtstreeks toepasselijk zou zijn in de verhoudingen tussen twee willekeurige Europese staten. Hij leeft in een naar Europese opvattingen gesloten economie waarin betalingsbalansproblemen uiteraard een ondergeschikte rol spelen. Hij verkeert zelf in het geval van de gezonde man die zich met verbazing afvraagt wat zijn zieke vrienden met zoveel medicijnen van plan zijn. Tenslotte constateert hij met enige korzeligheid dat in feite afwezigheid van convertibiliteit steeds synoniem blijkt met discriminatie tegen dollarexporten. Door al deze oorzaken is de Amerikaanse aandrang tot herstel van de convertibiliteit te vroeg begonnen en te sterk aangezet. Het mislukte experiment dat Engeland in 1947 heeft moeten doormaken, heeft er stellig toe bijgedragen om het convertibiliteitsbegrip zelf in Europa enigszins in discrediet te brengen.

Sedert enige tijd echter kan men in de Europese opvattingen op dit punt een duidelijke kentering waarnemen. De monetaire situatie is in diverse opzichten verbeterd en opgeklaard, en daardoor ervaart men scherper welke verdere problemen alsnog moeten worden opgelost. Diverse landen hebben een punt bereikt waar hun monetaire sanering dreigt dood te lopen, tenzij binnen-

kort grotere vooruitgang kan worden geboekt op de weg die voert naar herstel der valutaconvertibiliteit. De samenwerking tussen landen die hun betalingsbalans wel en andere die haar niet in evenwicht hebben gebracht, wordt moeilijker. De noodzakelijke discriminaties tegen dollargoederen maakt het onmogelijk om importgoederen te kopen in de voordeligste markt; zij heeft een ongunstige invloed op de „terms of trade” en belemmert een normale internationale arbeidsverdeling. Gemis aan convertibiliteit geeft aanleiding tot een „scramble for dollars” die op haar beurt het aanzijn schenkt aan talrijke ongewenste „nevenverschijnselen. Het leidt verder tot transito- en „cheap currency”-transacties die de normale handelsrelaties doorkruisen en internationale strubbelingen in het leven roepen.

Beninning op de problemen die in dit verband rijzen heeft duidelijk gemaakt dat men geen eenvoudige handleiding kan schrijven omtrent de vraag „Hoe word ik convertibel?”. Zolang West-Europa worstelde met een algemeen inflatieprobleem was het evident dat de oplossing van de kwantitatieve betalingsbalansmoeilijkheden allereerst afhankelijk was van een interne monetaire sanering der betrokken landen. Onder die omstandigheden vormde het dollartekort een deelprobleem van het algemene betalingsbalansdeficit. Inmiddels is echter in een aantal gevallen gebleken dat een doeltreffende monetaire politiek nog geen herstel der convertibiliteit garandeert. Verscheidene Europese landen hebben hun totale betalingsbalans in evenwicht gebracht zonder daarmee hun dollarprobleem tot oplossing te brengen. Wanneer een gezonde interne monetaire politiek niet automatisch leidt tot herstel van de voorwaarden waartoe automatisch tot de convertibiliteit wordt; staat het vast dat men te doen heeft met een vraagstuk dat zich niet leent voor oplossing door ieder land afzonderlijk. In dat geval is convertibiliteit niet een individuele eigenschap van sommige valuta's, maar een aspect van een bepaalde internationale structuur, onverschillig welke voorwaarden moeten worden vervuld om die structuur te verwezenlijken.

Voor ieder land dat een dollart kort combineert met een evenwicht op zijn totale betalingsbalans, is convertibiliteit slechts te realiseren indien hetzij het bilaterale dollardeficit langs natuurlijke weg (d.i. zonder toepassing van restricties) kan worden aangevuld, hetzij de overschotten op derde landen convertibel worden. Het eerste behoort veelal niet tot de praktische mogelijkheden, afgezien nog van het feit dat de wenselijkheid van een bilaterale oplossing als bijzonder twijfelachtig moet worden beschouwd. Het tweede houdt in dat er een soort vicieuze cirkel ontstaat, waarin ieder zijn onvermogen tot herstel van zijn eigen convertibiliteit wijt aan de inconvertibiliteit van iemand anders.

De indruk dat men deze vicieuze cirkel slechts op één plaats behoeft te doorbreken om een kettingreactie in het leven te roepen, is echter te simplistisch. Indien een reeks landen wier onderlinge betalingsverhoudingen in evenwicht zijn, gezamenlijk de convertibiliteit van hun valuta's herstellen, zal tenminste één hunner moeten kunnen voorzien in het dollartekort van de andere. Onder de huidige verhoudingen vereist dit in ieder geval een normalisering van het internationale kapitaalverkeer en een herstel van de internationale driehoekshandel. Het

vereist echter tevens een herziening van de internationale prijsverhoudingen, zodanig dat de landen die tot herstel van convertibiliteit overgaan opnieuw in open concurrentie kunnen treden met het dollargebied. Het vereist verder een versterking van deviezenreserves die in de meeste gevallen onvoldoende zijn om in afwezigheid van restricties de onvermijdelijke betalingsbalansschommelingen op te vangen.

Het lijkt niet zeer waarschijnlijk dat de aanpassing van de scheef gegroeide internationale prijsrelaties kan worden tot stand gebracht door binnenlandse prijsreducties. Herstel van convertibiliteit vereist dus tevens wijziging van de bestaande koersverhoudingen tussen de dollar enerzijds en de would-be convertibele valuta's anderzijds. Zolang de wereld echter prijs stelt op ordelijke „cross rates” (en algemene doorbreking van „cross rates” zou stellig op een chaos uitlopen), kan een land niet op eigen gezag zijn koers ten opzichte van de dollar wijzigen en die ten opzichte van andere valuta's in stand laten. In dit verband rijst verder het probleem van de modaliteiten van de noodzakelijke koersherziening en de mogelijke wenselijkheid van een terugkeer naar fluctuerende wisselkoersen. Wellicht biedt dit systeem in sommige opzichten voordelen, maar anderzijds mag men niet vergeten dat de wereld aan dit stelsel tussen 1931 en 1939 geen onverdeelde vreugde heeft beleefd.

Tot nu toe is stilzwijgend aangenomen dat herstel van convertibiliteit althans technisch een eenvoudige zaak is. Alle landen die op dit moment convertibel zijn, bezitten een vrij en ongecontroleerd internationaal betalingsverkeer; in beginsel kan een land dus convertibel worden door de afschaffing van zijn bestaande deviezenrestricties te proclameren. Vrijheid van internationaal betalingsverkeer en convertibiliteit zijn echter niet synoniem; convertibiliteit is denkbaar op een meer beperkte basis en sluit sommige soorten van overheidsingrijpen op valutagebied niet uit. De vraag rijst dus, waar in feite de grens moet worden getrokken. Welke aspecten van het bestaande overheidsingrijpen moeten worden geliquideerd teneinde een valuta convertibel te maken, of, omgekeerd, hoeveel overheidscontrole kan worden gecombineerd met het bezit van een convertibele valuta? Deze vraag heeft zowel juridische als economische zijden.

De juridische aspecten van het convertibiliteitsprobleem zijn geregeld in de statuten van het Internationale Monetair Fonds. De leden van het Fonds zijn onder andere gehouden de convertibiliteit van hun valuta's te garanderen. Deze verplichting vormt een der drie kernverbintenissen die bij toetreding tot het Fonds worden aangegaan. De beide andere zijn het vermijden van beperkingen in het lopende betalingsverkeer en het vermijden van „discriminatory currency practices” (o.a. multiële koersvorming en gebroken „cross rates”). Ten aanzien van alle drie bezitten de leden het recht om gedurende de na-oorlogse overgangperiode (welker tijdsduur niet statutair is gelimiteerd) de ten uitvoerlegging van de verplichting op te schorten.

Beperking van het internationale kapitaalverkeer is aan alle Fondsleden ten allen tijde toegestaan. Voorts mag controle worden uitgeoefend op het lopende betalingsverkeer teneinde van geval tot geval de scheidingslijn te trekken tussen een kapitaaltransactie en een lopende betaling, mits zulks niet leidt tot beperking van laatstgenoemde. Convertibiliteit houdt verder niet in dat iedereen die over de betrokken valuta beschikt persoonlijk in staat moet worden gesteld zijn bezit om te wisselen in iedere andere valuta. De verplichting tot omwisseling

beperkt zich tot saldi in handen van centrale banken. Centralisatie van het betalingsverkeer met verplichte inlevering van valuta is dus niet in strijd met het bezit van convertibiliteit. Het recht op omwisseling dat toekomt aan centrale banken, betekent evenmin dat deze iedere willekeurige valuta kunnen verlangen. Het convertibele land voldoet aan zijn verplichtingen wanneer het, naar eigen keuze, in plaats van de aangebroken betaalmiddelen de valuta van het crediteurland of goud ter beschikking stelt. De centrale bank die conversie verzoekt, moet bovendien verklaren dat de saldi die ter omwisseling worden aangeboden, het resultaat zijn van recente lopende transacties of dat hun omzetting nodig is voor het verrichten van betalingen terzake van lopende transacties.

Van economisch standpunt beschouwd, laten de statuten van het Fonds een belangrijk aspect van het convertibiliteitsprobleem ongeregeld. Het Fonds heeft krachtens zijn opzet uitsluitend zeggenschap over problemen op het gebied van het betalingsverkeer en derhalve niet over de onderliggende transacties die de oorzaak vormen van het feit dat internationale betalingen moeten worden verricht. Valutaconvertibiliteit kan, economisch gezien, bezwaarlijk een doel op zichzelf vormen, aangezien zij, in de beperkte zin waarin zij door het Fonds wordt gedefinieerd, in de eerste plaats een dienst vormt die het betrokken land aan andere bewijst. De ratio van het streven naar convertibiliteit is gelegen in het feit dat het land zijn door monetaire moeilijkheden in het leven geroepen handelsbelemmeringen opheft en daarmee ipso facto de discriminatie in het handelsverkeer liquideert. De transferabiliteit in EPU-verband ontleende haar betekenis niet aan de verrekeningstechniek die haar tot stand bracht, maar aan de liberalisatie en non-discriminatie waartoe zij de mogelijkheid opende. Wanneer de betalingsbalanspositie van een land, de handhaving van monetair geïndiceerde handelsbeperkingen overbodig maakt, vormt de overgang naar convertibiliteit de laatste stap die het normaliseringsproces afsluit. Het land verwacht voortaan in staat te zijn harde deviezen te verdienen in dezelfde mate waarin het deze in doorsnee door omwisseling en andere oorzaken kwijtraakt.

De statuten van het Fonds houden met deze economische realiteit onvoldoende rekening. Zij laten de mogelijkheid open om de technisch-juridische aspecten van de convertibiliteit te isoleren van de economische aspecten die hierboven werden geschetst. Volgens de letter van de wet kan men een scheiding construeren tussen „betalings”restricties en „handels”restricties. Theoretisch zou een land aan alle Fonds-verplichtingen kunnen voldoen, indien het aannemelijk maakt dat de handelsbeperkingen die het wenst te handhaven, geen inbreuk maken op de vrijheid van het lopende betalingsverkeer. Dit is per definitie het geval, indien zonder beperking valuta beschikbaar wordt gesteld voor iedere internationale transactie waaraan de autoriteiten tevoren haar toestemming hebben verleend, terwijl iedere andere betaling automatisch wordt beschouwd als kapitaalverkeer ten aanzien waarvan restricties zijn toegelaten.

Dit is de achtergrond waartegen de huidige Britse plannen tot herstel van de convertibiliteit van het pond sterling moeten worden beschouwd. Deze plannen zijn voor het eerst uitgewerkt op de Commonwealth-conferentie die in 1952 in Londen werd gehouden. Zij zijn dezer dagen in Washington toegelicht in besprekingen tussen Engelse en Amerikaanse autoriteiten. Hoewel sommige aspecten van de Britse voorstellen inmiddels

tot de openbaarheid zijn doorgedrongen, tast de wereld over de volledige blauwdruk alsnog in het duister. Volgens de bestaande voornemens stellen de Engelsen zich voor in de loop van deze maand aan de regeringen van de OEEC-landen opening van zaken te geven.

Volgens de voorlopige berichten moet men aannemen dat de plannen voorzien in de instelling van een (niet nader omschreven) beperkte convertibiliteit van het pond, die moet worden mogelijk gemaakt door de beschikbaarstelling van een Amerikaans garantiefonds. Eveneens wordt gesproken over een verbreking van de huidige pariteit van het pond gecombineerd met de overgang naar fluctuerende koersvorming, pressie op de Amerikaanse Regering om de uitvoer in de Verenigde Staten te verruimen en administratief te vergemakkelijken, en voorstellen omtrent prijs- en afzetgaranties voor sterlinggrondstoffen in het dollargebied. Het valt op dat de tot dusverre gelanceerde geruchten hardnekkig zwijgen over de handelspolitiek die Londen aan een en ander ten grondslag denkt te leggen.

In beginsel zou men moeten verwachten dat de kans op een spoedig herstel van de convertibiliteit van het pond allerwegen met gejuich zou worden begroet. Het tegendeel is echter het geval. De onrust die door de Britse plannen vooral in Europa in het leven is geroepen, spruit wellicht ten dele voort uit de geheimzinnigheid die in Londen wordt betracht. Er zijn echter voldoende concrete argumenten die een gevoel van onbèhaaglijkheid alleszins rechtvaardigen.

Engeland voldoet op dit moment niet aan de economische vereisten van convertibiliteit, in zoverre het niet bij benadering beschikt over een dollaroverschot noch over een prijsniveau dat de concurrentie met het dollargebied kan doorstaan. Datgene waartoe Engeland op korte termijn in staat is, kan dus niet meer zijn dan een monetair-juridische convertibiliteit: een recht op omwisseling van saldi die niet ontstaan als resultaat van een vrij en non-discriminatoire handelsverkeer, maar die voortspuiten uit een handelspolitiek die met economisch-zinnvolle convertibiliteit onverenigbaar is. De Britse deviezenreserve staat slechts weinig boven de „danger line” van £ 2.000 miljoen en wordt in stand gehouden door bij voortdurende toegepaste scherpe importrestricties. Engeland is zelfs nog niet overgegaan tot herstel van de OEEC-liberalisatie die het in November 1951 onder de

druk van de toenmalige betalingsbalansmoeilijkheden belangrijk heeft gereduceerd. Herstel van convertibiliteit kan voorlopig dus slechts betekenen dat Engeland genoopt zal zijn in het handelsverkeer restricties en discriminaties te blijven hanteren, zodanig dat het ontstaan van convertibele saldi zoveel mogelijk wordt beperkt tot de hoeveelheid dollars die het zich (dank zij het Amerikaanse garantiefonds) kan permitteren te verliezen. Of dit betekent dat het wenst over te gaan tot eenzijdige manipulatie van het sterling handels- en dienstenverkeer, of dat het beoogt tot scherp omlinjnde afspraken met andere landen te geraken, is voorlopig niet duidelijk. In ieder geval bestaat de indruk dat het in naam van deze convertibiliteit zal moeten terugkeren tot een politiek van uitgesproken bilateralisme.

Van monetair standpunt zou deze ontwikkeling waarschijnlijk een einde maken aan het „transferable account system”, van handelspolitiek standpunt aan de op non-discriminatie gebaseerde „Code of Liberalisation” van de OEEC. Of op deze grondslag de mogelijkheid zou bestaan om de EPU in het leven te houden, moet worden betwijfeld. Zou in deze situatie verder nog een fluctuerende sterlingkoers worden geïntroduceerd, dan wordt het resultaat nog aanzienlijk onoverzichtelijker. Sommige valuta's zouden wellicht de schommelingen van sterling volgen, andere zouden een stabiele pariteit handhaven, en een derde groep zou wellicht onafhankelijk van sterling gaan fluctueren. Het lijkt nauwelijks te vermijden dat onder deze omstandigheden de koersvorming opnieuw zou worden gehanteerd als wapen in de economische strijd, te meer daar in dit verband geen internationaal aanvaarde spelregels beschikbaar zijn. Een zodanige situatie zou zeer wel de ongunstige monetaire aspecten van 1948 en 1933 kunnen combineren.

Stelt men in het licht van het voorgaande de vraag, welke overwegingen de Britten tot de geschetste stap zouden kunnen leiden, dan rijst onvermijdelijk een probleem van internationale courtoisie. Londen heeft zijn Europese partners nog niet in vertrouwen genomen, en gissingen naar de beweegredenen van een politiek die men slechts uit sommige van haar onderdelen kan reconstrueren, kunnen wellicht beter achterwege blijven. Men moet voorlopig slechts hopen dat de ontknoping minder dramatisch zal zijn dan uit de thans bekende elementen van het plan valt af te leiden.

Washington D. C.

Prof. Dr F. A. G. KEESING.

Economisch integreren, maar hoe?

I

Vrij algemeen wordt in Nederland de opvatting gehuldigd, dat de politieke integratie, waaraan momenteel zo hard gewerkt wordt, gepaard dient te gaan met economische integratie. Politiek en economie zijn zo nauw verweven, dat het onmogelijk is, een supranationaal gezagsorgaan te creëren met politieke bevoegdheden (lees: voornamelijk defensieve bevoegdheden), zonder aan dat orgaan tevens zeggenschap op economisch gebied toe te kennen. Een ander argument is, dat het voor een kleine natie, als Nederland, onaantrekkelijk is, bepaalde delen van haar souvereiniteit af te dragen, zonder daartegenover bepaalde voordelen, welke in dit geval op economisch gebied liggen, te verwerven.

Gezien de veelheid van literatuur over deze materie

acht schrijver dezes zich ontslagen van de plicht, nader op de motieven voor de koppeling van economische aan politieke integratie in te gaan¹⁾. In het hierna volgende wordt de noodzaak tot deze koppeling als gegeven aanvaard.

Nu werpt zich echter de vraag op, hoe de economische integratie zal moeten plaatsvinden. Dit is vooral van belang voor de Nederlandse parlementariërs, leden van de Assemblée ad hoc, welke zich bezig houdt met het ontwerpen van een statuut voor de Europese Politieke²⁾ Gemeenschap. Tot Februari jl. heeft men zich beperkt

¹⁾ Men leze o.a. het artikel van Prof. Van den Brink in het „Economisch Kwartaloverzicht”, derde kwartaal 1952, van de Amsterdamsche Bank Incasso-Bank.

²⁾ Onlangs heeft de Constitutionele Commissie besloten het woord „Politieke” weg te laten.

tot het poneren van de algemene stelling, dat met de politieke tevens de economische integratie tot stand zou moeten komen. De enorme activiteit, door de Nederlandse leden van de Assemblée ad hoc tijdens de vergadering van 7 tot 10 Januari jl. aan de dag gelegd, heeft inderdaad tot gevolg gehad, dat vele parlementsleden van de andere Schuman-landen meer begrip hebben gekregen voor de Nederlandse verlangens. De Assemblée ad hoc heeft daarop deze zaak terug verwezen naar de Constitutionele Commissie, waar dus opnieuw het vraagstuk van de economische integratie aan de orde moest komen.

Omstreeks 10 Maart ³⁾ moet het door de Assemblée ad hoc ontworpen statuut worden voorgelegd aan de Ministers van Buitenlandse Zaken der 6 landen. Ongetwijfeld zal dan nog een lange periode van overleg en studies in commissies van deskundigen verstrijken, alvorens het ontwerp tot Europese grondwet verheven kan worden.

Intussen zal het evenwel noodzakelijk zijn, dat Nederland, om zijn wens tot economische integratie kracht bij te zetten, de methode tot het bereiken hiervan kan aangeven. Men kan zich niet beperken tot algemeenheden, maar men moet met uitgewerkte, constructieve voorstellen ter tafel komen. De bedoeling van dit en een volgend artikel is tot de vorming van deze voorstellen bij te dragen en een aantal problemen en moeilijkheden aan deskundigen en belangstellenden voor te leggen.

De politieke structuur.

Alvorens tot de bespreking van het eigenlijke probleem te komen is het noodzakelijk eerst in het kort aan te geven, hoe de politieke structuur vermoedelijk zal zijn.

Aan het hoofd van de Europese Politieke Gemeenschap, welke dus in eerste aanleg tot stand moet komen tussen België, Frankrijk, Italië, Luxemburg, Nederland en West-Duitsland, zal staan de Uitvoerende Raad. Deze is te vergelijken met onze Ministerraad. Daarnaast zal komen het parlement, bestaande uit een Volkerenkamer (ook wel „eerste” kamer genoemd) en een Senaat (of „tweede” kamer). De eerste zal, al of niet na een zekere overgangperiode, rechtstreeks door de volkeren gekozen worden, de tweede door de nationale parlementen. Als rechterlijke macht zal fungeren een speciaal door de Gemeenschap te creëren Hof van Justitie (dus niet het reeds bestaande Internationale Hof van Justitie); dit Hof zal ook bevoegdheden krijgen op economisch terrein. Ten slotte is er de Raad van Nationale Ministers. Volgens het huidige ontwerpstatuut wordt deze tot de Uitvoerende Organisatie gerekend, dus naast de Uitvoerende Raad. De functie van de Raad van Ministers is het coördineren van de nationale belangen met die van de Gemeenschap. Hoe precies de positie van dit lichaam zal zijn, is nog niet duidelijk. In principe is de samenstelling van de Uitvoerende Macht uit een Uitvoerende Raad, welke verantwoording schuldig is aan het supranationale parlement en een Raad van Nationale Ministers, welke verantwoordelijk zijn tegenover de nationale parlementen, onmogelijk. Iedere positieve bevoegdheid, welke de Raad van Ministers heeft, betekent een inbreuk op het beginsel van de supranationale Gemeenschap. De oplossing zal waarschijnlijk moeten liggen in een compromis, waarbij aanvankelijk grote bevoegdheden bij de Raad van Ministers liggen, welke geleidelijk overgaan op de Uitvoerende Raad en het Parlement van de Gemeenschap.

In het onderstaande wordt uitgegaan van een Raad van Nationale Ministers met grote bevoegdheden, hetgeen

dus neerkomt op een beperking van de competenties van de Uitvoerende Raad en het parlement.

Volledigheidshalve zij ten slotte vermeld, dat een Sociaal-Economische Raad is ontworpen. Voorgesteld is echter deze Raad te doen opgaan in een soortgelijk orgaan van de Raad van Europa, zodra dit in het leven wordt geroepen.

De middelen tot economische éénwording.

Het uiteindelijke doel van de integratie moet zijn het vestigen van een economische unie. Volgens definitie van de Studiegroep voor een Europese Douane-Unie is de economische unie een ruimte:

1. waarbinnen personen, goederen en kapitalen zich ongehinderd kunnen bewegen;
2. waarbinnen vaststelling en uitvoering van de politiek inzake economische, financiële en sociale aangelegenheden gecoördineerd geschieden;
3. welke tegenover derde landen als één economische, financiële en sociale eenheid optreedt, uitgezonderd in zuiver nationale aangelegenheden, welke geen repercussies op de partner-landen kunnen hebben.

Het zal heel wat jaren duren, vóór West-Europa aan dit stadium toe is. Dit interesseert ons op het ogenblik ook niet bijzonder. Waar het momenteel op aankomt, is hoe dit te bereiken is. In principe zijn twee wegen aan te geven:

- a. verticaal of functioneel; per bedrijfstak,
- b. horizontaal; over de gehele linie.

Het proces van de verticale of functionele economische integratie (integratie per bedrijfstak) kan zich als volgt voltrekken:

- Fase A = geen enkele internationale overheidssamenwerking,
 „ B = afschaffing invoerrechten en contingenten,
 „ C = B + gecoördineerde productie- en prijspolitiek,
 „ D = C + gecoördineerde sociale politiek met onbelemmerde verplaatsing van arbeidskrachten,
 „ E = D + onbelemmerd kapitaalverkeer.

Voor de horizontale integratie (gelijke fasen van alle bedrijfstakken samengevoegd) is aan te geven:

- I = tariefgemeenschap met liberalisatie, (fase B).
- II = sociale integratie, (fase D).
- III = economische unie. (fase E).

Deze schets is uiteraard zeer ruw en onvolledig, maar de bedoeling van de schrijver is slechts aan te geven, hoe men het proces van de economische integratie kan zien.

Indien men lang genoeg doorgaat, kunnen beide methoden tot het beoogde einddoel, de economische unie, leiden.

De functionele integratie.

De eerste stap op deze weg is reeds gedaan, nl. de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal. Door het K.S.G.-verdrag hebben de zes regeringen hun zeggenschap t.a.v. de productie en in tijden van schaarste t.a.v. de distributie prijsgegeven ten gunste van het supranationale gezagsorgaan. De Hoge Autoriteit van deze Gemeenschap is de eerste Westeuropese supranationale „regering”. Daarnaast staan, evenals in het ontwerp voor de Europese Politieke Gemeenschap, het Parlement, het Hof, de Raadgevende Vergadering en de Raad van Nationale Ministers.

Op 10 Februari jl. is de gemeenschappelijke markt voor kolen, ijzererts en schroot in werking getreden, op 1 Mei zal die voor staal volgen. De instelling van de gemeen-

³⁾ Dit is inmiddels op 9 Maart gebeurd.

schappelijke markt hield in de eerste plaats in de afschaffing van invoerrechten en kwantitatieve beperkingen betreffende het onderlinge verkeer tussen de zes landen. Dus fase B. Daarnaast zal de Hoge Autoriteit binnenkort maximumprijzen voor kolen en schroot en een verdelingsschema voor schroot vaststellen: fase C. Ten slotte bevat het Verdrag enkele sociale bepalingen, zodat we kunnen concluderen, dat de bedrijfstak voor kolen en staal zich gedeeltelijk in fase D bevindt.

Een overgangperiode van 5 jaar is voorzien, waarin alle afzonderlijke nationale regelingen moeten worden afgeschaft, bijv. het Nederlandse egalisatiefonds, de Franse discriminerende vervoersstarieven e.d. Gedurende die periode zullen België en Italië uitkeringen uit een fonds ontvangen, waardoor deze landen in staat gesteld worden hun kolenprijzen direct te verlagen tot een peil, waarop ongeveer de prijzen na de overgangperiode zullen liggen.

Aan dit fonds dragen bij de goedkopere producenten, Nederland en Duitsland.

Naar het voorbeeld van functionele integratie, zoals de K.S.G. dit biedt, kan men meerdere bedrijfstakken onder supranationaal gezag brengen. Onderhandelingen zijn reeds gaande over landbouw en transport. Zo zou men geleidelijk het gehele bedrijfsleven kunnen integreren; men behoeft niet alle bedrijfstakken direct bij opnemen in dezelfde fase te zetten; men kan iedere bedrijfstak zover integreren, als de doelmatigheid dit gebiedt, terwijl men reeds bestaande integraties kan uitbreiden.

Een gevaar van de functionele methode is, dat de structuur onoverzichtelijk wordt. Dit bezwaar kan worden ondervangen, door alle bestuurslichamen van de integratiegebieden onder één overkoepelend gezagsorgaan te plaatsen. Dit is dan ook één van de doelstellingen van de Europese Politieke Gemeenschap; deze zal dus coördinerend op moeten treden. Voorgesteld is, dat de president van de Hoge Autoriteit van de K.S.G. (evenals de president van het Commissariaat van de Europese Defensie Gemeenschap, welke ook onder de competentie van de E.P.G. zal vallen) ambtshalve in de Uitvoerende Raad zitting zal hebben.

Een ander gevaar, wat o.i. bij de functionele methode niet ondervangen kan worden, is, dat de verhouding tussen geïntegreerde en niet geïntegreerde bedrijfstakken wordt scheef getrokken. Wanneer een land zich bijv. in betalingsbalansmoeilijkheden bevindt, zal het deze o.a. trachten op te lossen door invoerbeperkingen, hetzij kwantitatief, hetzij door middel van invoerrechten. In verband met de K.S.G. kunnen deze beperkingen echter niet op het verkeer van kolen en staal, ijzererts en schroot toegepast worden. Het gevolg is, dat andere producten extra moeten lijden. Hoe groter het aantal geïntegreerde gebieden, hoe groter de onzekerheid t.a.v. het internationale verkeer van de „vrije” goederen.

Ten slotte rijst in verband met de functionele integratie het probleem van het opnemen der nieuwe integratiegebieden, het probleem van de zgn. „auto-extension”. Als een uiterste kan men stellen, dat voor een nieuwe integratie de ratificatie door alle nationale parlementen vereist is. Het andere uiterste is, dat het parlement van de Gemeenschap de uitsluitende beslissingsbevoegdheid t.a.v. dit onderwerp heeft. Dit laatste zou de mogelijkheid tot volledige „auto-extension” voor de Gemeenschap betekenen; alle moeilijkheden tussen de beide uitersten zijn eveneens in meerdere of mindere mate vormen van „auto-extension”. Eén van deze vormen, zoals deze in de Assemblée ad hoc werd voorgesteld, is, dat goedkeuring door vijf van de zes nationale parlementen na tweede

lezing ook het zesde parlement verplicht, de nieuwe integratie te aanvaarden.

Twee oplossingen voor dit probleem schijnen mogelijk:

- a. In een bijlage bij het Verdrag wordt een volledige opsomming gegeven van alle bedrijfstakken en de bedrijven, die daartoe behoren. In het Verdrag wordt vastgelegd, dat, als er functioneel geïntegreerd wordt, men een gehele bedrijfstak neemt. In dit geval lijkt een zekere mate van „auto-extension” aanvaardbaar.
- b. Men laat het aan de economische ontwikkeling over, welke bedrijven, eventueel delen van bedrijfstakken voor functionele integratie in aanmerking komen. Dan zal echter de goedkeuring van alle nationale parlementen vereist zijn, om te voorkomen, dat de belangen van andere bedrijven te ernstig geschaad worden, of dat er al te grote onevenwichtigheden ontstaan tussen bedrijven, die nauw verwant zijn.

Eén van de doelstellingen der integratie is immers te komen tot een betere arbeidsverdeling. Dit houdt echter in, dat bepaalde bedrijven, die slechts konden bestaan bij de gratie van nationale bescherming, moeten worden opgeofferd. Wanneer men een bepaalde, kleine groep bedrijven integreert (methode b) loopt men de kans, dat één der deelnemende landen onevenredig zwaar getroffen wordt. Dit is alleen te vermijden, door geen enkele vorm van „auto-extension” toe te staan, waardoor dus voldoende tegenprestaties bedongen kunnen worden. Integreert men daarentegen een gehele bedrijfstak (methode a), dan is het genoemde risico minder groot. Dan is er immers een redelijke kans, dat weliswaar bepaalde categorieën bedrijven getroffen worden, maar dat daartegenover andere bedrijven van hetzelfde land voordelen van de integratie genieten. Compensatie, bijv. omschakeling van arbeidskrachten, is dan mogelijk.

Men zal het Hof van Justitie in deze materie bepaalde bevoegdheden moeten toekennen.

De horizontale integratie.

Als tweede middel om tot het einddoel, de economische unie, te geraken, werd hierboven genoemd de horizontale integratie.

De eerste stap op deze weg is de tariefgemeenschap: De meergenoemde Studiegroep voor een Europese Douane-unie geeft ons de volgende definitie: „De aan een tariefgemeenschap deelnemende landen aanvaarden een gemeenschappelijk tarief van invoerrechten en zien, althans in aanzienlijke mate, af van de heffing van dergelijke rechten op ingevoerde goederen herkomstig van enig ander van de tariefgemeenschap deel uitmakend land”.

Deze methode volgende zal het dus in de eerste plaats geboden zijn, de heffingen op het onderlinge verkeer af te schaffen. Dit kan natuurlijk niet ineens; het is duidelijk, dat dit tot alles behalve een grotere welvaart van de Europese Gemeenschap zou leiden. De meest eenvoudige oplossing lijkt ⁴⁾, de totstandkoming van de tariefgemeenschap over bijv. 10 jaar uit te smeren, door jaarlijks alle tarieven voor het interne verkeer met 10 pCt te verlagen. Ten aanzien van het externe verkeer zullen sommige tarieven omlaag moeten, andere omhoog. Het verlagen van de externe tarieven zal in gelijke mate moeten plaatsvinden als dat van de interne, totdat zij de vooraf voorgeschreven hoogte bereikt hebben. Het verhogen der externe tarieven moet uiterlijk plaatsvinden, wanneer voor één

⁴⁾ Met opzet is hier het woord „lijkt” gekozen, omdat de schrijver op dit gebied niet deskundig is; wellicht kleven zoveel technische moeilijkheden aan deze methode, dat zij niet voor praktische verwezenlijking vatbaar is.

der deelnemende staten het interne tarief gaat dalen beneden het externe.

In de zoëven geciteerde definitie wordt gesproken van een „in aanzienlijke mate” afschaffen van de tarieven. De uitzonderingen zullen echter in geen geval aan nationale beoordeling onderworpen mogen zijn. In het Verdrag moet het bovengenoemde automatisme vastgelegd worden. De regeringen mogen daarvan niet eigener beweging afwijken.

Hiertoe dient unanieme goedkeuring van de Raad van Ministers als eis gesteld te worden. Eerder zal getracht moeten worden, moeilijkheden, welke de tariefgemeenschap medebrengt, op andere wijze op te lossen. Hierop komen wij in een volgend artikel terug.

Ten slotte zij er op gewezen, dat verlaging en uiteindelijk afschaffing van de tarieven alleen niet voldoende is. Immers, men zal moeten voorkomen, dat de tariefbarrières vervangen worden door andere obstakels, waarvan als voornaamste de kwantitatieve invoerbepalingen.

In het kader van de O.E.E.S. is voorgeschreven een liberalisatie van ten minste 75 pCt van het handelsverkeer. Hoewel de zes Schuman-landen alle lid zijn van de O.E.E.S., zullen als complement op de tariefgemeenschap toch bijzondere voorschriften voor contingenteringen, zowel intern als extern, opgesteld moeten worden.

- a. De O.E.E.S. schrijft slechts 75 pCt liberalisatie voor, terwijl de Europese Gemeenschap 100 pCt zou moeten hebben. Evenals de afbraak der tarieven, zou men de liberalisatie geleidelijk over een bepaalde periode, bijv. 5 jaar, kunnen verdelen.
- b. De voorschriften van de O.E.E.S. zijn niet stringent genoeg. Juist als het er op aan komt, blijkt, dat een bepaald land zich rustig aan zijn verplichtingen kan onttrekken. Zie het voorbeeld van Frankrijk, dat sedert begin 1952 in belangrijke mate gedeliberiseerd heeft.
- c. De liberalisatielijsten voor de O.E.E.S. van de zes landen zijn niet gelijklopend. Ten behoeve van de import uit derde landen is het duidelijk, dat voor de gehele gemeenschap een gelijklopende lijst zou moeten gelden.

Behalve voorschriften op het gebied van de kwantitatieve handelsbelemmeringen, zal het Verdrag regelingen moeten omvatten t.a.v. een ander soort maatregelen, dat ernstige beperkingen aan het verkeer kan opleggen, nl. deviezentechische bepalingen. Op de monetaire problemen van de Gemeenschap, dus ook op dit deviezentechische aspect, komen we in een volgend artikel terug. Dan zullen we tevens aan de orde stellen de keuze tussen de hier bovengenoemde functionele en horizontale integratie.

Rotterdam.

Drs A. VAN DER GAARDEN.

De Surinaamsche Bank N.V. in een nieuw tijdperk

Een te laat verschenen jaarverslag.

Er bestaat een loffelijk streven bij de directies van de grote banken in Nederland om, in navolging van de „big five” in Engeland, de verslagen over het afgelopen jaar vroeg in het begin van het nieuwe jaar te publiceren. Drie van de grote Nederlandse banken deden reeds vóór 20 Februari jl. hun verslagen over 1952 het licht zien. Eén er van was er zo vroeg bij dat een aandeelhouder op de jaarvergadering in het begin van Februari nieuwsgierig informeerde, of de gepubliceerde balans nu heus de cijfers van 31 December 1952 bevatte. Hetgeen natuurlijk werd bevestigd. Of de vrager toen geheel overtuigd was, vertelt het verhaal niet. De banken die in overzeese gebieden werken en ons een schat van gegevens brengen over de terreinen van hun werkzaamheid, kunnen dit snelle tempo uiteraard niet volgen. Niettemin is het een goede prestatie, dat bijv. een Nederlandsche Handel-Maatschappij N.V. met een groot bankbedrijf niet alleen in Nederland en Indonesië maar ook in vele andere landen van het Verre Oosten, Afrika en met enige geaffilieerde banken in het Westen, haar jaarbalans over 1951 dateert op 13 Juni 1952, en ons uitvoerige inlichtingen verschaft over financiën en economie van al deze gebieden.

Het doet nu enigszins vreemd aan dat de Surinaamsche Bank N.V., zo nauw verwant aan laatstgenoemde instelling, eerst op 30 December 1952 haar aandeelhoudersvergadering houdt waarin de balans over 1951 en het jaarverslag ter goedkeuring worden aangeboden, en dat deze stukken dan eindelijk midden Februari 1953 voor belangstellenden beschikbaar zijn. Wat de oorzaak van die late verschijning is, die zich nu reeds voor de tweede maal voordoet — de vergadering over de jaarstukken van 1950 werd ook eerst op 20 December 1951 gehouden — wordt ons niet onthuld. Daartoe zou aanleiding hebben kunnen bestaan in het feit zelf, waardoor belangrijke

gegevens over een gebied dat zozeer de belangstelling van de buitenwereld nodig heeft, veel te laat onder de aandacht van het publiek worden gebracht; maar vooral omdat de statuten voorschrijven dat uiterlijk in de maand Mei een balans en winst- en verliesrekening wordt opge maakt en met een verslag en de bijbehorende bescheiden aan de Raad van Gedelegeerden worden voorgelegd, en dat een algemene vergadering van aandeelhouders wordt gehouden in de maand Augustus, waarin door de Hoofd-directie verslag wordt uitgebracht over het afgelopen boekjaar en de jaarlijkse balans etc. worden vastgesteld. Het belangrijkste zou echter zijn dat de traditie van vroeger weer wordt hersteld en de jaarstukken weer een datum van April of Mei dragen. Als het een Javasche Bank N.V. mogelijk is een zeer gedocumenteerd jaarverslag ongeveer 3 maanden na de afsluiting van het boekjaar in de algemene vergadering van aandeelhouders uit te brengen, dan moet het herstel van de oude traditie voor de Surinaamsche Bank N.V. geen al te zware taak zijn. Thans is het resultaat van een zo late verschijning der stukken dat bijv. de pers aan deze — *passé-moi le mot* — oude koek weinig of geen aandacht besteedt.

Een nieuw tijdperk ingetreden.

Dat ik niettemin nog enige aantekeningen maak bij dit verslag vindt zijn aanleiding in het verheugende feit, dat de Surinaamsche Bank N.V. in haar oude vorm — circulatiebank en handelsbank — nog bestaat en een nieuwe periode is ingetreden. In de jaren 1948 en 1949 zag het er niet naar uit dat dit nog zou kunnen gebeuren. Onder de gewijzigde staatkundige omstandigheden wilde Suriname de bankbiljettencirculatie niet meer toevertrouwen aan een particuliere bankinstelling maar in eigen handen nemen, evenals dit het geval is op de Nederlandse Antillen. Bij dit — overigens begrijpelijke — streven zag

Deze resultaten zijn verheugend te noemen en wijzen op een blijvende waardering van de diensten der instelling. Wat de winsten afzonderlijk betreft, de sterke stijging van de deviezeninkomsten kan ten dele worden verklaard uit een verhoogd deviezenverkeer, voorts uit de winsten op enige driehoekstransacties die veelal lucratief zijn. De buitengewoon toegenomen interestbete wijst op een grote activiteit bij de credietverlening. Deze is niet te danken aan het hoofd Disconto's, dat blijkens de verkorte balansen een verloop heeft gehad dat weinig verschilde van dat van 1950. De post Voorschotten in rekening-courant is echter per 31 December 1951 sterk gestegen, en wel van Sf 9.960.065,— in 1950 tot Sf 13.305.057,— in 1951. Hoe het verloop daarvan is geweest, blijkt niet uit de weekbalansen waarin deze post niet specifiek wordt vermeld. Slechts wordt in het verslag opgemerkt, dat de stijging van deze post zich manifesteerde in hoofdzaak in de eerste helft van het verslagjaar. Een vertraging in de afzet van consumptiegoederen, die zich in de loop van het jaar vertoonde, ten gevolge waarvan het bedrag der onbetaalde documentaire wissels steeg, deed de directie der bank besluiten tot een gereserveerde credietpolitiek. Was zij bij de verlening van credieten reeds te ver gegaan?

Liquiditeitspositie op 31 December 1951.

In dit verband is het interessant de balans, die hieronder enigszins verkort wordt weergegeven, en de liquiditeitspositie eens nader te bezien. Het doet daarbij een beetje eigenaardig aan dat een Nederl ndse vennootschap haar balans publiceert in een andere dan de Nederlandse valuta.

Liquide middelen	Sf.	Dadelijk opeisbare schulden	Sf.
Munt en muntmateriaal	8.647.719,—	Bankbiljetten in omloop	11.223.250,—
Vreemd bankpap., goud-ink. regk. Sur. zilverbons	319.392,—	Crediteuren	13.637.714,—
Kas en kassiers Amsterdam	1.182.327,—		24.860.964,—
Nederl. schatkistpapier Amsterdam	1.488.834,—	Anderse kortlopende schulden	
Effecten	11.638.272,—	Winsttaandeel Gouvernment	157.561,—
	318.443,—	Dividend 1951 betaalb. in cont.	10.918,—
Middelen betr. het deviezenverkeer		Nog niet opgekomen dividend	10.960,—
Surinaams Deviezenfonds	6.685.525,—		179.439,—
De Nederlandsche Bank N.V.	472.187,—	Schulden betr. het deviezenverkeer	
Bankiers en correspondenten	5.335.041,—	Surinaams Deviezenfonds	4.991.344,—
	12.492.753,—	De Nederlandsche Bank N.V.	5.841.157,—
Niet liquide beleggingen		Bankiers en correspondenten	212.735,—
Disconto's en debiteuren	14.566.040,—		11.045.206,—
Hypotheken	30.348,—	Bestemmingsreserves	
Gebouwen	57.622,—	Reserve te betalen belastingen	395.154,—
	14.654.010,—	Reserve pensioenverplichtingen	409.012,—
		Ondersteuningsfonds	12.500,—
			816.666,—
		Kapitaal, vrije Reserves e.d.	
		Kapitaal	545.900,—
		Reservefonds	133.925,—
		Bijzondere reserve	116.600,—
		Reserve div. voorzieningen	1.181.278,—
		Nieuwbouwwreserve	50.000,—
		Stockdividend 1951	54.590,—
		Winstsaldo	527,—
			2.201.173,—
			39.103.478,—

In de eerste plaats moge er op gewezen worden, dat de post Crediteuren in de balans voorkomt met

Sf 13.637.714,—

terwijl de rekening-courantsaldo's in Suriname blijkens de weekbalans van 29 December 1951 slechts bedroegen . . . . . 8.481.010,—

Er moet dus bij het kantoor Amsterdam nog een bedrag aan deposito's geweest zijn van . . . . . circa Sf 5.156.704,—
Hiervan was nog in Amsterdam aanwezig in kas en bij kassiers Sf 1.182.327,— en belegd in Nederlands schatkistpapier . . . . . 1.488.834,— 2.671.161,—

Het overige deel van deze deposito's te Amsterdam ad circa . . . . . Sf 2.485.543,— is dus gebruikt bij de financiering van het deviezenverkeer en de credietverlening in Suriname. Ik neem daarbij aan dat buiten Suriname, het terrein van haar werkzaamheid, door de Bank geen credietverlening van enige betekenis plaatsvindt, daar dit zo niet in strijd met de letter dan toch met de geest van de octrooibepalingen zou zijn. De voor een circulatiebank geëigende middelen, verkregen uit de bankbiljettenuitgifte en de rekening-courantsaldo's zijn dus niet toereikend geweest om in de financiering van het deviezenverkeer en de credietvoorziening te voldoen. Of anders gezegd: er is in Suriname meer crediet verleend dan de in Suriname verkregen middelen toelieten. De stijging sedert 31 December 1950, toen in Suriname aan disconto's, beleningen, voorschotten in rekening-courant uitstond voor een bedrag van Sf 11.253.105,—, is met ca Sf 3.300.000,— ook niet gering. Het saldo op de deviezenrekeningen vertoonde toen een creditsaldo van Sf 2.803.501,— en op 31 December 1951 een debetsaldo van Sf 1.447.547,—, een verschil derhalve van circa Sf 4.250.000,—. In deze situatie—een drastische verlaging van het creditsaldo van De Nederlandsche Bank N.V. met circa Sf 5.500.000,— en een vermeerdering van de credietverlening met circa Sf 3.300.000,— heeft men het met de Surinaamse middelen alleen niet kunnen klaarspelen en zijn liquiditeitsmoeilijkheden voorkomen met behulp van Nederlandse middelen.

Deze voor een circulatiebank wel zeer bijzondere situatie heeft zich in de geschiedenis van de Surinaamsche Bank N.V. nog eens voorgedaan, t.w. in de periode van 1924 tot 1933. Ook toen waren de credieten gestegen boven de in Suriname beschikbare middelen. Men heeft toen steen en been geklaagd over de passieve handels- en betalingsbalans van Suriname, die als de schuldigen werden aangewezen. Liquiditeitsmoeilijkheden deden zich in ernstige mate voor. Om de invoer tegen te gaan werden de wisselkoersen verhoogd, op Amsterdam bijv. in 1924 tot 107. Dit was mogelijk omdat de eenheid van munt tussen Nederland en Suriname niet kon functionneren wegens het verbod van uitvoer van gouden en zilveren munten. Bovendien vond rantsoenering plaats bij de afgifte van wissels op het buitenland. In 1929 werd het verbod van zilveruitvoer opgeheven en was er weer een zilveruitvoerpunt van 101, zodat de koers op Amsterdam van 103 tot 101 moest worden verlaagd. De moeilijkheden werden in dat jaar nog vergroot, doordat een groot deposito, dat men te Amsterdam had aangetrokken, moest worden terugbetaald. Eerst zeer geleidelijk is men door inkrimping van het debiteurencijfer in Suriname en reservering van de gemaakte winsten deze moeilijke tijd te boven gekomen. Het is voor mij echter altijd de vraag geweest, of men de juiste oorzaak er van wel duidelijk heeft onderkend. Uit de jaarverslagen is dat zeker niet af te leiden.

Een merkwaardige octrooibepaling.

Misleidend kan hierbij gewerkt hebben een merkwaardige octrooibepaling die vanaf 1918 in het octrooi is opgenomen en ook nu weer geldt. Dit artikel, het tegenwoordige

artikel 30, bepaalt dat de verhouding, waarin het gezamenlijk bedrag van de biljetten, rekening-courantsaldi en andere in Suriname dadelijk opeisbare vorderingen door munt en muntmateriaal moet zijn gedekt, door de Gouverneur, de Bankcommissie gehoord, wordt bepaald. De rekening-courantsaldi die buiten Suriname, bijv. in Amsterdam worden verkregen, vallen dus niet onder de dekkingsvoorschriften. Een afdoende verklaring is hiervoor niet te geven. Een dadelijk opeisbare schuld, waar dan ook gemaakt, draagt voor de bank een zelfde karakter als in Suriname. Voorheen toen het Hoofdkantoor te Amsterdam gevestigd was, viel deze onderscheiding niet zo op. Nu dit naar Paramaribo is overgebracht, is dit veel meer het geval. Bij de Javasche Bank N.V., die steeds haar hoofdzetel heeft gehad op het terrein van haar werkzaamheid, heeft een dergelijke bepaling nooit bestaan, en zijn de rekening-courantsaldo's en overige posten van de Bijbank te Amsterdam in de weekbalansen verwerkt als van ieder ander agentschap.

Tot welke misleidende conclusie deze bepaling kan leiden, blijkt duidelijk uit de jaarcijfers van 1951. Op basis van het geldende voorschrift bedroeg de dekking op 29 December 1951 43,80 pCt, het beschikbaar metaalsaldo Sf 5.925.051,—, cijfers die bevredigend zijn bij de bepaling van een minimum van 30 pCt. Op basis echter van metaaldekking voor alle dadelijk opeisbare schulden, en aannemende dat het saldo te Amsterdam ook dadelijk opeisbaar was (anders had dit tot uitdrukking moeten worden gebracht in de balans), zou de dekking slechts 34,79 pCt hebben bedragen en het beschikbaar metaalsaldo Sf 1.192.430,—, cijfers die weinig bevredigend zijn. Hieruit blijkt duidelijk, dat bij de bestaande dekkingsvoorschriften onder bepaalde omstandigheden het liquiditeitsbeeld ernstig kan zijn versluierd. En het dekkingspercentage als noodsein voor bijv. een te ruime geldschepping door credietverlening niet steeds op de juiste wijze functioneert.

Nu voeg ik hier dadelijk aan toe dat de positie van de Surinaamsche Bank N.V. in de praktijk een gans andere is geworden sedert de Nederlandsche Handel-Maatschappij N.V. bijna al haar aandelen bezit. Moeilijkheden als zich tussen 1924 en 1933 hebben voorgedaan, behoeven thans niet meer te worden gevreesd. De onderstelling is niet te gewaagd dat de in 1951 dreigende liquiditeitsmoeilijkheden zijn voorkomen, doordat de moedermaatschappij voor het grôte deposito te Amsterdam heeft gezorgd. Het formele bezwaar tegen de financiering van een deel van de Surinaamse credieten met in Nederland opgenomen middelen weegt in de praktijk van thans dus minder zwaar dan voorheen. Hetgeen niet impliceert dat het dekkingspercentage geen duidelijke taal zou behoeven te spreken.

Dat de verhouding tussen het bedrag der uitstaande credieten ad rond Sf 14,5 mln en dat van de eigen middelen ad Sf 2,2 mln gespannen is, behoeft bij de bestaande verhoudingen ook niet veel zorg te baren. Het is bij circulatiebanken een normaal verschijnsel dat kapitaal en reserves betrekkelijk gering zijn in verhouding tot de engagementen. De bankbiljettencirculatie en de rekening-courantsaldo's, die als regel een veelvoud bedragen van de eigen middelen, en die een geheel eigen, ten dele monopolistisch karakter hebben dat geheel verschilt van de vreemde middelen van het commerciële bankwezen, verschaffen in ruime mate de middelen voor de operaties. Wanneer deze middelen echter beperkt zijn zoals in Suriname, dan ligt dit vraagstuk toch enigszins anders en dient ook de verhouding tussen eigen middelen, die direct bij de

operaties betrokken zijn, en de operaties niet uit het oog te worden verloren. Het is daarom juist gezien van de directie dat zij behalve de gewone voorzieningen, die zij heeft getroffen, een extra reserve van Sf 227.000,— onder het hoofd Diverse voorzieningen heeft gebracht.

De verheugende stijging van de winst uit interest gaf mij aanleiding tot bovenstaande beschouwingen. De verwachting dat deze zich op dit hoge niveau zal blijven bewegen, mag niet worden gekoesterd. De aangekondigde gereserveerde houding ten aanzien van de credietverlening, die ook uit een oogpunt van meer normale verhoudingen gewenst is, zal de interestbaten over 1952 wel hebben verminderd.

De resultaten voor het Land.

Het Land vaart intussen wel bij deze gang van zaken. Het zag zijn winstaandeel, dat over 1950 Sf 73.506,— bedroeg, stijgen tot Sf 157.561,—. Daarbij is nog te voegen de helft van het Reservefonds, groot Nf 500.000,—, die het zich bij de verlening van het nieuwe octrooi als tegenprestatie heeft bedongen, zodat het nog een bedrag van Sf 124.069,48 extra heeft ontvangen.

Omtrent de wijze waarop men het winstaandeel van het Land heeft berekend, laat het verslag, in tegenstelling met voorheen, de lezer in het duister.

Dat ook het nieuwe octrooi, de gewijzigde statuten, het reglement van de Bankcommissie, de namen van de leden der commissie e.d. officiële mededelingen niet aan het verslag zijn toegevoegd, zoals steeds bij verslagen van circulatiebanken pleegt te geschieden, wordt als een gemis gevoeld.

Dordrecht.

I. BOS.

INTERNATIONALE NOTITIES

Europese Betalings Unie ¹⁾

De E.B.U.-afrekening over de maand Februari jl. sluit in strekking geheel aan bij de daaraan voorafgaande ontwikkeling. Er bestaat deze maand geen aanleiding aan het recente verleden speciale aandacht te besteden.

Omtrent de toekomst van de betalingsunie valt op dit ogenblik in concreto weinig toe te voegen aan de beschouwingen, welke daarover vrijwel dagelijks in de vak- en dagbladders zijn te vinden. De bijeenkomst van ministers van alle tot de betalingsunie behorende landen op 23 en 24 Maart te Parijs strekt in eerste instantie tot bepaling van de verdere ontwikkeling. Men rekent steeds minder met een abrupt einde van de E.B.U. op 30 Juni a.s. en steeds meer met een verlenging en een verbetering. Britse en andere plannen omtrent het betalingsverkeer zullen na onderzoek en bij gebleken levensvatbaarheid een plaats kunnen gaan innemen.

In dit stadium is er reden de positie van de deelnemers in de E.B.U. eens ter zijde te laten en aandacht te schenken aan de positie van de Unie zelf, aan haar kapitaal en aan haar balans. Sinds het goudbezit regelmatig wordt gepubliceerd, vindt openbaarmaking van de balans slechts per kwartaal plaats. De laatste publicatie daarvan dateert van eind Februari; zij heeft betrekking op de stand aan het begin van die maand. De tabel geeft een samenvatting in vergelijking met vorige tijdstippen.

Onder de activa toont het totaal der liquide middelen op de gegeven data een grote stabiliteit. In de tussenliggende perioden hebben echter sterke dalingen en stijgin-

¹⁾ Vorige notities in „E.-S.B.” no 1836, 1845, 1853, 1861 en 1865.

lonen en die der functies. Hij gaat daarbij bovendien in op de verschillende vormen van loon — basisloon en toeslagen bijv. — waarbij hij van wiskundige symbolen gebruik maakt.

Internationale vergelijkingen geeft schrijver zowel t.a.v. de wegingscoëfficiënten in gebruik bij de verschillende nationale systemen als t.a.v. de puntenaantallen die aan een reeks vergelijkbaar geachte beroepen worden toegekend door deze systemen. Zo blijkt dat de wegingscoëfficiënt toegekend aan achtereenvolgens de technische bekwaamheid, de verantwoordelijkheid, de inspanning en de arbeidsomstandigheden, om de (vertaalde) termen van de schrijver te gebruiken, in de beschouwde landen nog vrij wat uiteenlopen. Deze vier groepen hebben bij de genormaliseerde methode in ons land resp. de gewichten 66, 14, 10 en 10 pCt, terwijl de gemiddelden van de beschouwde wegingscijfers bij 10 methoden bedragen 54, 16, 19 en 12 pCt.

De schrijver heeft ook voor 17 geselecteerde functies de puntenaantallen vergeleken die volgens 12 verschillende methoden, in 7 landen in gebruik, zijn toegekend en de afwijkingen bepaald. De gemiddelde puntenaantallen voor deze functies in de 7 landen zijn 398 voor de zwaarste en 124 voor de lichtste der beschouwde functies. De waarderingen in individuele landen wijken echter 40 punten naar boven en naar beneden af. Er is dus ook nog aanleiding tot internationale normalisatie, waartoe de eerste schreden overigens gezet zijn.

Het kernpunt van de *theoretische analyse* wordt gevormd door een poging om licht te doen schijnen op de loonvorming vanuit het gezichtspunt der werkclassificatie. Dat wil vooral zeggen dat de schrijver de wegingscoëfficiënten als de prijzen van bepaalde soorten arbeidsgeschiktheid ziet. Achter de lonen staan a.h.w. deze prijzen voor de diverse elementen waaruit een bepaalde functie is opgebouwd: de prijzen voor verschillende soorten handvaardigheid, voor verschillende soorten verantwoordelijkheidsbesef, kennis enz.

Als een der conclusies lezen wij dat „de wijziging van een basisloon voor een bepaalde functie die als gevolg van de herwaardering van een bepaalde „eis” (van een bepaald „element”) optreedt, moet inhouden de wijziging van alle lonen van de homogene groep van functies waartoe de beschouwde functie behoort”. Hiermede is een belangrijk element van loonpolitiek aan de orde gesteld: de mogelijkheid dat, onder vasthouden aan het gebouw der werkclassificatie, een wijziging in relatieve lonen als gevolg van een herwaardering van bepaalde gezichtspunten wordt verkregen. Wij zouden dit deel van het artikel wat duidelijker gewenst hebben; doch het is zeker dat de heer Dor hiermede een stap van betekenis heeft gedaan door deze vraagstukken binnen het kader van de economische theorie te brengen.

Tenslotte geeft hij enige resultaten van *statistisch onderzoek*. Deze hebben ten eerste betrekking op de hoogte van de premies in afhankelijkheid van het puntenaantal van een aantal functies. De premies blijken in het algemeen een hoger percentage te vertonen naarmate hoger gewaardeerde functies worden beschouwd. Daarnaast wordt de inkomensverdeling in een aantal bedrijfsafdelingen onderzocht. Schrijver tracht hier vast te stellen, of deze verdeling samenvalt met de toevalsverdeling, zoals dat het geval is met de curven van Quetelet die bepaalde fysieke eigenschappen van de mens in beeld brengen. Zowel voor de totale uurinkomens als voor de basislonen meent hij dergelijke toevalsverdelingen te kunnen vaststellen in de door hem onderzochte gevallen.

Hij zoekt hier aansluiting bij de literatuur, o.a. bij werk van onze landgenoot Van der Wijk en ook bij dat van Staehle. Het kunnen nog slechts allereerste bijdragen zijn. Er doen zich nog vele onopgehelderde vragen voor. Zo schijnt het mij dat indien (a) het basisloon verdeeld is volgens de Gauss-curve en (b) de *premiepercentages* een stijgende functie zijn van die basislonen, dan niet (c) ook het totale inkomen Gaussiaans verdeeld kan zijn.

Ondanks deze twijfelpannen is het werk van de heer Dor zo belangrijk, omdat het tracht ook op dit terrein van analyse, dat in de praktijk reeds tot opmerkelijke resultaten heeft geleid, de statistische verificatie te brengen.

J. T.

INGEZONDEN STUK

Herstel van watersnoodschade uit het nationale inkomen

Drs H. W. J. Bosman te 's-Gravenhage schrijft ons:

Op de van hem bekende heldere wijze heeft Prof. Mr J. G. Koopmans in „E.-S.B.” van 4 Maart 1953 de monetair gevolgen van de watersnood en van het herstel geschetst. Ten aanzien van de gevolgen van het doen van giften aan het Rampenfonds (blz. 168, 1e kolom) zou ik echter een enkele opmerking willen maken.

Prof. Koopmans signaleert de verminderde afzetmogelijkheden van hen, die normaliter de leveranciers van de geveren zijn; volgens hem is dit in beginsel echter precies wat nodig is, want, even afgezien van de time-lag, staat tegenover de door de schenkingen mogelijk gemaakte besteding der getroffen en een met eenzelfde bedrag verlaagde besteding der niet-getroffenen, zodat op deze wijze het monetair evenwicht wordt gehandhaafd (zo meen ik zijn zienswijze te mogen samenvatten). Ik geloof dat deze beschouwingswijze voor ons inzicht zeer nuttig is, doch ik stuit toch op een moeilijkheid.

De redenering van Prof. Koopmans gaat geheel op als de ontvanger der giften vraag uitoefent naar dezelfde goederen die de gever thans ontbeert; in dat geval loopt alles rond.

Doch hoe nu indien die vraag wordt uitgeoefend naar geheel verschillende goederen? Prof. Koopmans roert dit probleem even aan door er op te wijzen dat dan ook relatieve prijsveranderingen nodig kunnen zijn. Ik vraag mij af, of de kwestie, ook vanuit monetair oogpunt, hiermede in principe voldoende is gesteld. Dit zou het geval zijn indien de totale productie door die relatieve prijsveranderingen op peil kon worden gehouden, doch hier ligt nu mijns inziens het probleem, dat juist bij het doen van giften aan het Rampenfonds naar voren komt.

Stel — om een sterk vereenvoudigd voorbeeld te nemen — dat A, die een gift van bijv. f 500 doet, dit bedrag verkrijgt door te bezuinigen op uitgaven voor concerten, toneeluitvoeringen, restaurantbezoek enz. De leveranciers van deze diensten zien hun inkomen dalen en de totale nationale productie is met f 500 achteruitgegaan. De vrijkomende productiekrachten kunnen uiteraard bezwaarlijk in andere richting worden aangewend. De getroffen en ontvangen — afgezien van de time-lag — de f 500 en besteden dit bedrag bijv. voor herstel van hun voorraad duurzame consumptiegoederen. Aangenomen dat de productiecapaciteit in de desbetreffende industrie volledig bezet was (ook Prof. Koopmans gaat voor een groot deel van zijn betoog hiervan uit), brengt de grotere besteding aan duurzame consumptiegoederen dus mee

dat aan die vergrote vraag niet voldaan kan worden, omdat er geen anderen zijn die hun vraag naar duurzame consumptiegoederen hebben verminderd.

Het totale gevolg van de transactie is dus dat de totale nationale productie is afgenomen, zonder dat er ruimte is gekomen voor de specifieke vraag der getroffen.

Indien men de multiplier-effecten in aanmerking neemt, komt er ongetwijfeld wel een ogenblik dat dezelfde productie, die eerst in de ene, nu in de andere richting wordt afgezet, doch ik constateer dat dit dús gepaard is gegaan met een verlies voor het nationaal inkomen in totaal.

Ik geloof dat dit verlies voor een groot deel onvermijdelijk is, doch de bewoordingen van Prof. Koopmans suggereren dat deze koopkrachtafzuiging economisch nuttig is. Met het bovenstaande heb ik willen betogen dat dit lang niet altijd opgaat en dat de zuiver quantitative monetaire analyse niet voldoende rekening houdt (wellicht ook geen rekening kan houden) met de wijze waarop het productie-apparaat, zowel in materieel opzicht als wat de personen betreft, in een bepaalde richting is gegroeid, waardoor het niet of slechts zeer moeilijk van de ene op de andere productie kan worden overgeschakeld.

Naschrift.

Het ingezonden stuk van de heer Bosman geeft mij een welkome aanleiding, om mijn betoog in het nummer van 4 dezer aan te vullen op een punt, waarop dit wellicht iets te summier is gebleven; des te welkomer, omdat mij inmiddels gebleken is, dat ook anderen om dezelfde reden een zekere aarzeling gevoelen om de consequenties van dit betoog ook voor de praktijk te aanvaarden.

Terecht wijst de geachte inzender er op, dat de goederen en diensten, welke door de verminderde vraag in de niet-getroffen sectoren zullen vrijkomen — de verminderde vraag van de gevers aan het Rampenfonds is uiteraard slechts één van de vormen, waarin dit verschijnsel zich bij een niet-inflationnaire financiering van de hersteluitgaven zal voordoen — niet altijd dezelfde zullen zijn, waaraan in de getroffen sectoren behoefte bestaat. Inderdaad: het proces zou met de minste storingen verlopen, indien dit wél het geval was, maar zo „glad” loopt het in de praktijk natuurlijk niet. Dit zou ook nauwelijks kunnen: het is immers niet meer dan natuurlijk, dat — gezien het feit, dat ons land collectief gezien door de ramp nu eenmaal armer is geworden — de nationale behoeftenschaal en dus ook het nationale „bestedingspatroon” een verschuiving ondergaan in de richting van de minder-essentiële naar de meer essentiële goederen en diensten. In concreto komt dit tot uiting, doordat (onder meer) de ontvangers van ondersteuning uit het Rampenfonds de aldus verkregen koopkracht *anders* zullen besteden dan de gevers dit zouden hebben gedaan, indien zij het geld zelf hadden kunnen uitgeven. En hetzelfde zal — op grotere schaal — gebeuren, wanneer de Overheid verschuivingen in haar uitgavenprogramma aanbrengt, teneinde het te haren laste komende aandeel in het herstel en de wederopbouw te financieren, en eveneens, wanneer tot dit doel leningen zullen worden aangegaan of eventueel belastingverlagingen achterwege zullen blijven.

Uiteraard is het juist, dat dit proces *kan* leiden tot verminderde productie, resp. grotere „leegloop”, in de sectoren, waaraan de vraag wordt onttrokken, en dus in zoverre tot een secundaire vermindering van het nationale inkomen. De inzender noemt in dit verband de amusements- en aanverwante bedrijven — inderdaad

AUSTIN

let eens op
hoeveel U er
op de weg
ziet

R. S. STOKVIS & ZONEN N.V.
140 dealers en subdealers,
overal in Nederland.

één van de meest sprekende voorbeelden, waarop in deze weken dan ook reeds meermalen van verschillende zijden de aandacht is gevestigd — en stelt, naar aanleiding van dit voorbeeld, dat „de vrijkomende productiekrachten uiteraard bezwaarlijk in andere richting kunnen worden aangewend”. In het onderhavige geval is dit wellicht voor een belangrijk deel juist. Maar gaat het algemeen op? Het antwoord luidt: *alleen dan, wanneer de desbetreffende productiefactoren volstrekt specifiek zijn, d.w.z. onbruikbaar voor elke andere aanwending dan die, waartoe zij tot dusver dienden*. Gold dat inderdaad over de gehele linie in volstreekte zin, dan — *maar ook alleen dan* — zou men kunnen stellen, dat elke poging om langs deze weg meer goederen en diensten voor de getroffen sectoren beschikbaar te krijgen, zinloos zou zijn. Maar dit geeft m.i. een veel te pessimistisch beeld van de werkelijkheid: in feite is immers slechts een deel der productiefactoren in deze volstreekte zin „specifiek”, terwijl de overige wel degelijk bewegelijk en verplaatsbaar zijn, *mits slechts de economische prikkels hiertoe niet buiten werking worden gesteld, maar integendeel zo intensief mogelijk werkzaam zijn*. Deze prikkels nu bestaan juist in de verschuiving van de koopkrachtige vraag, welke immers zal leiden tot (a) productie-omstelling, voor zover deze mogelijk is, en (b) gewijzigde prijsverhoudingen — d.w.z. prijsdaling in de sectoren waar de vraag geringer wordt en prijsstijging in de sectoren waar zij toeneemt — voor zover de vraagverschuiving op zichzelf onvoldoende is om de productie-omstelling tot stand te brengen. En deze prijsverschuivingen zullen op hun beurt, overal waar de vraag niet volstrekt „prijs-onelastisch” is, secundaire veranderingen in het bestedingspatroon teweeg brengen, welke er op hun beurt toe kunnen leiden, dat — via substitutie binnen het uitgavenbudget van de niet-getroffenen — wellicht uiteindelijk in *deze* sector toch weer wat méér aan „non-essentials” en wat minder aan „essentials” wordt besteed, zodat per saldo toch weer goederen vrijkomen, die wél voor de noodgebieden kunnen worden gebruikt.

Toegegeven, dat dit alles niet zonder — soms aanzienlijke — fricties zal verlopen, en dat er inderdaad als gevolg van deze fricties secundaire productie verliezen kunnen en zullen optreden. Maar is dit nu een reden om het gehele proces niet in gang te zetten, resp. de werking er van door kunstmatige steunmaatregelen tegen te gaan? *M.i. is het tegendeel het geval*: in bovenstaande analyse zie ik nl. geen verzwakking, maar integendeel een *versterking* van de argumentatie uit mijn artikel van 4 dezer. Want de frictieverschijnselen — waarop de inzender terecht de nadruk legt — betekenen, dat wij, behalve met het *directe* verlies aan productievermogen, ook nog met een — onvermijdelijke — *secundaire* „leegloop” ten gevolge van de ramp zullen hebben te rekenen, en dat derhalve tot behoud van het „overall” evenwicht in de volks-

huishouding per saldo nog een *grotere* consumptie- en/of investeringsbeperking nodig zal zijn dan zonder deze frictieverschijnselen het geval ware. M.a.w., de in mijn artikel genoemde omstellingsprikkel zullen *nog wat sterker* moeten werken dan zonder deze storende factor het geval zou zijn. Zou men daarentegen, ter vermindering van deze in het kader van het geheel *onvermijdelijke* secundaire verliezen — waar gehakt wordt, vallen nu eenmaal spaanders! — het gehele aanpassingsproces willen afremmen, dan gebeurt er uiteindelijk *niets* van datgene, wat primair nodig is, en komen de extra-goederen en diensten voor de getroffen sectoren dus ook zeker niet beschikbaar; behalve dan wellicht ten koste van onze export en dus van het evenwicht op onze betalingsbalans, zijnde dit de sluitpost, welke uiteindelijk het „evenwicht” zal tot stand brengen, indien men overhoop tot aan de inflationaire krachten — hetzij door onderschatting van hun betekenis of opzettelijk — vrij spel zou laten.

's-Gravenhage.

J. G. KOOPMANS.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

De geldmarkt was gedurende de verslagweek vrij ruim, waartoe zowel de hervatting van de deviezenaanwas als het terugvloeiën na de ultimo van bankbiljetten uit het verkeer, die uit de weekstaat per 9/3 bleken, het hunne bijdroegen. Call bleef in verband hiermede in ruime mate tegen $\frac{1}{2}$ pCt beschikbaar, terwijl de marktdisconto's voor schatkistpapier wat betreft termijnen van 1-6 maanden varieerden van $\frac{5}{8}$ tot $\frac{15}{16}$ pCt.

Het feit, dat aan banken is toegestaan de betaling per 1 April a.s. op de nieuwe staatslening desgewenst te verrichten met papier, dat tussen 1 April en 31 October van dit jaar vervalt (onder aftrek van 1 pCt disconto per jaar over de resterende looptijd) brengt mede, dat het opbouwen van liquide reserves voor deze betaling — hetgeen wellicht een verkoopdruk op de markt zou hebben veroorzaakt — thans onnodig is geworden. Daar in Maart 1953 relatief weinig papier vervalt, zullen de banken er vermoedelijk de voorkeur aan geven gedurende deze maand vrijkomende middelen in schatkistpapier te herbeleggen en op 1 April dat papier uit hun portefeuilles voor bovengenoemd doel te verwijderen, dat daaruit uit een oogpunt van echelonnering van vervallend papier over de loop der verschillende maanden het best kan worden gemist.

De kapitaalmarkt.

De vaste ondergrond van de aandelenmarkt, waarover de laatste maanden nogal eens wordt gesproken, beperkte zich ook gedurende de afgelopen week wederom tot het uitblijven van een koersdaling. Bedroeg het algemene aandelenindexcijfer per 30 December 1952 136,8, per 6 Februari was het gestegen tot 146,4, terwijl het blijkt ons onderstaand koersstaatje per 13 Maart op 146,0 stond. De jaarverslagen over 1952, welke thans geleidelijk worden gepubliceerd, geven voor de meeste ondernemingen wederom gunstige resultaten te zien en dividenden, welke gemiddeld waarschijnlijk iets hoger liggen dan die over 1951. De kans op een spoedige conjunctuurinzinking hier te lande wordt — in tegenstelling tot een jaar geleden — over het algemeen niet groot geacht. Men krijgt de indruk, dat deze kans voor de Verenigde Staten hoger wordt aangeslagen. Het Rotterdamsch Beleggingsconsortium bijv., een beleggingmaatschappij met een actieve

beleggingspolitiek die een Amerikaanse portefeuille van f 42 mln bezit, verminderde haar belang bij Amerikaanse conjunctuurgevoelige fondsen in 1952 aanzienlijk, en breidde het bezit aan stabielere aandelen dienovereenkomstig uit.

Op de obligatiemarkt bleef de vaste stemming gehandhaafd. In de nieuwe staatslening vonden nogal enige transacties plaats, vooral tussen degenen, die door te sterk majoreren teveel en hen die door zulks na te laten te weinig hadden toegewezen gekregen. De koers op de laatste beursdag van de verslagweek stelde zich op $99\frac{1}{16}$; voor een particulier die via de beurs koopt komen hier nog provisie en zegel bij (bij de emissie, welke à 99 pCt geschiedde, werden deze kosten *niet* aan inschrijvers in rekening gebracht).

	6 Maart 1953	13 Maart 1953
Aand. indexcijfers.		
Algemeen	145,6	146,0
Industrie	205,5	205,9
Scheepvaart	161,8	164,1
Banken	134,7	133,3
Indon. aand.	47,6	47,9
Aandelen.		
A.K.U.	162 $\frac{1}{2}$	160 $\frac{1}{2}$
Philips	160	158
Unilever	185 $\frac{1}{4}$	184 $\frac{1}{4}$
H.A.L.	142	143
Amsterd. Rubber	88 $\frac{3}{4}$	90 $\frac{1}{4}$
H.V.A.	101 $\frac{3}{4}$	101
Kon. Petroleum	309 $\frac{1}{4}$	307 $\frac{1}{4}$
Staatsfondsen.		
2 $\frac{1}{2}$ pCt N.W.S.	787 $\frac{1}{16}$	78 $\frac{1}{4}$
3-3 $\frac{1}{2}$ pCt 1947	943 $\frac{13}{16}$	941 $\frac{13}{16}$
3 pCt Invest. cert.	959 $\frac{1}{16}$	95 $\frac{1}{4}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt 1951	98 $\frac{1}{2}$	99 $\frac{1}{16}$
3 pCt Dollarlening	94 $\frac{1}{2}$	94 $\frac{1}{4}$
Diverse obligaties.		
3 $\frac{1}{2}$ pCt Gem. R'dam 1937 VI ...	98 $\frac{1}{4}$	98 $\frac{1}{4}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt Bataafsche Petr.	99 $\frac{3}{4}$	99 $\frac{3}{16}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt Philips 1948	99	98 $\frac{13}{16}$
3 $\frac{1}{4}$ pCt Westl. Hyp. Bank	94	94

J. C. BREZET.

STATISTIEKEN

DE JAVASCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden rupiah's)

Data	Munt-, muntmateriaal, goud en deviezen-certificaten	Vorderingen in vreemd courant betaalbaar	Deviezenfonds valutarekening	Disconto's en voorschotten op onderpand betaalbaar in eigen courant	Voorschotten aan de Regering v. d. Rep. Indon.
28 Jan. 1953	967.252	591.492	149.677	739.146	5.193.096
4 Febr. 1953	967.252	604.984	160.948	620.561	5.054.280
11 Febr. 1953	891.537	552.357	249.809	655.322	5.123.313
18 Febr. 1953	891.537	540.053	214.767	666.471	5.149.858
25 Febr. 1953	891.537	530.724	191.351	669.278	5.181.197
4 Mrt 1953	891.537	502.507	273.962	589.794	5.498.524
Data	Bankbiljetten in omloop	Deviezenfonds buitenlandse passiva	Rekening courant saldi		
			v/d Reg.	v/d Rep.	Indon.
28 Jan. 1953	4.181.945	720.636	—	496.307	1.429.118
4 Febr. 1953	4.253.090	831.964	—	496.307	1.560.966
11 Febr. 1953	4.298.975	735.142	—	496.307	1.613.648
18 Febr. 1953	4.337.972	693.524	—	496.307	1.540.708
25 Febr. 1953	4.352.263	674.511	—	496.307	1.520.614
4 Mrt 1953	4.362.391	684.498	261.400	496.307	1.558.464
Muntbiljettencirculatie per 28 Jan. Rp. 318.260.141,—					
Muntbiljettencirculatie per 4 Febr. Rp. 321.284.054,—					
Muntbiljettencirculatie per 11 Febr. Rp. 321.789.474,—					
Muntbiljettencirculatie per 18 Febr. Rp. 321.749.999,—					
Muntbiljettencirculatie per 25 Febr. Rp. 321.569.819,50					
Muntbiljettencirculatie per 4 Mrt Rp. 321.010.762,50					

NATIONALE BANK VAN BELGIË.
(Voornaamste posten in miljoenen francs)

Data	Goudvoorraad	Tegood op het buitenland	Vorderingen op het buitenland i.v.m. betalingsaccorden	Handelspapier op België en overzees effecten	Voorschotten op overheidsfondsen
5 Febr. 1953	35.428	863	16.816	13.714	360
12 Febr. 1953	35.385	879	16.897	13.454	308
19 Febr. 1953	35.085	655	16.639	12.410	265
26 Febr. 1953	35.069	700	16.823	13.373	374
5 Mrt 1953	34.948	774	16.764	13.830	326
12 Mrt 1953	35.093	517	16.719	13.940	291

Data	Deel- en pasmunt	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi:				Verbindenissen t.o. het buitenland i.v.m. betalingsaccorden	
			Schatkist		Banken in het buitenland	Diverse rekeningen courant	E.B.U.-landen	Andere
			gewone rek.	rek. Acc. Econ. Sam. v.				
5 Febr. 1953	328	97.442	8	1.306	374	1.498	943	948
12 Febr. 1953	347	96.739	5	1.306	379	1.971	1.073	936
19 Febr. 1953	357	96.093	4	210	374	2.242	618	934
26 Febr. 1953	359	96.602	4	209	352	3.264	925	850
5 Mrt 1953	348	97.910	5	209	347	1.568	1.154	861
12 Mrt 1953	365	97.156	6	209	345	2.338	1.353	851

DE NEDERLANDSCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Vorderingen en geldswaardige papieren, luidende in buitenlandse geldsoorten	Buitenlandse betaal-middelen	Vorderingen in guldens, voortvloeiende uit betalingsaccorden	Voorschotten in rekening courant
9 Febr. 1953	2.201.461	1.512.158	5.095	346.175	35.672
16 Febr. 1953	2.201.614	1.505.576	5.446	351.348	35.066
23 Febr. 1953	2.201.785	1.561.823	639	317.991	34.928
2 Mrt 1953	2.275.440	1.465.634	731	321.734	36.958
9 Mrt 1953	2.275.654	1.503.327	390	329.077	33.593
16 Mrt 1953	2.275.759	1.540.041	308	318.003	33.601

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldi in rekening courant				
		Totaal	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Saldi voortvloeiende uit betalingsaccorden	Anderealdi van niet-ingesetenen
9 Febr. 1953	2.982.411	2.516.226	1.051.441	1.162.945	45.879	86.741
16 Febr. 1953	2.967.597	2.485.918	1.032.604	1.162.945	21.326	86.060
23 Febr. 1953	2.982.576	2.487.092	993.772	1.163.031	28.419	86.282
2 Mrt 1953	3.078.283	2.379.221	895.852	1.174.303	36.399	87.473
9 Mrt 1953	3.019.118	2.476.217	1.011.701	1.174.303	38.013	87.245
16 Mrt 1953	2.990.950	2.533.415	1.046.947	1.174.303	26.977	79.965

OFFICIËLE WISSELKOERSEN VAN DE NEDERLANDSCHE BANK

Van 12 Maart 1953 af

Plaats	Per	Schriftelijk en t.t.	
		Aankoop	Verkoop
Brussel	100 B.fr.	7,54	7,66
Frankfort a/Main	100 D.M.	90,39	90,57
Kopenhagen	100 D.Kr.	54,86	55,16
Lissabon	100 Escud.	13,15	13,28
Londen	1 £	10,56	10,72
Montreal (t.t.)	1 Can. \$	3,84 ^{1/2}	3,86 ^{1/2}
Montreal (luchtpost)	1 Can. \$	3,84	3,86 ^{1/2}
Montreal (zeepost)	1 Can. \$	3,83 ^{1/2}	3,86 ^{1/2}
New York (t.t.)	1 U.S. \$	3,77	3,83
Oslo	100 N.Kr.	53,05	53,33
Parijs	100 Fr.fr.	1,077	1,095
Praag	100 Kcs	7,58	7,62
Stockholm	100 Z.Kr.	72,86	74,05
Zürich („accord” - frs)	100 Z.fr	86,24	87,56
Zürich (vrijé frs)	100 Z.fr	86,71	87,09

Abonneert U op de E.-S.B.

GECOMBINEERDE MAANDSTAAT VAN DE DRIE NEDERLANDSE GROTE BANKEN EN VAN HET NEDERLANDSE BEDRIJF VAN DE NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ¹⁾.

(in miljoenen guldens)	Nederlandse Banken		Nederl. Banken en Nederl. Handel-Maatschappij	
	30 Nov. 1952	31 Dec. 1952	30 Nov. 1952	31 Dec. 1952 ²⁾
Activa:				
Kas, kassiers en daggeldleningen	86	80	114	
Nederlands schatkistpapier	2.320	2.148	3.018	
Ander overheidspapier	2.406	2.228	3.132	
Wissels	85	66	118	
Bankiers in binnen- en buitenland	22	23	29	
Prolongatiën en voorschotten tegen effecten	103	111	129	
	83	93	102	
Debiteuren	293	293	378	
Effecten en syndicaten	725	740	892	
Deelnemingen (incl. voorschotten)	19	85	86	
	25	25	26	
	819	850	1.004	
Gebouwen	4	4	6	
Diverse rekeningen	—	—	1	
Belegde bestemmingsreserven	1	1	1	
	3.522	3.375	4.522	
Passiva:				
Crediteuren	2.553	2.561	3.243	
Wissels	7	10	8	
Deposito's op termijn	600	477	822	
Kassiers en genomen daggeldleningen	2	—	2	
Diverse rekeningen	117	70	117	
Bestemmingsreserven	1	1	1	
	3.280	3.119	4.193	
Aandelenkapitaal	160	169	220	
Reserve	83	88	111	
	3.522	3.375	4.522	

¹⁾ In verband met afrondingen behoeft de som der afzonderlijke posten niet met het eindtotaal overeen te stemmen.
²⁾ De Nederlandsche Handel-Maatschappij heeft over December 1952 geen maandstaat gepubliceerd.

INDEXCIJFERS VAN BRUTO-LONEN EN SALARISSEN VAN MANNELIJKE ARBEIDSKRACHTEN IN NEDERLAND¹⁾.

(30 Juni 1947 = 100)

Periode	Volgens regelingen in het vrije bedrijf				
	Lonen				Salarissen
	Nijverheid (gem. van 40 takken)	Landbouw (akkerbouw en veehouderij)	Transport (gem. van 5 takken)	Nijverheid, landbouw en transport	
1947 gem.	101	100	100	101	100
1948 gem.	105	104	101	105	101
1949 gem.	109	111	108	109	107
1950 gem.	116	121	116	117	116
1951 gem.	125	130	125	126	124
1952 gem.	128	135	127	129	126
1953 Jan.	130	140	128	131	127

¹⁾ Bron: C.B.S.
²⁾ Excl. kinderbijslag.

N.V. BELEGGING MAATSCHAPPIJ VOOR SOCIALE FONDSEN

Het verslag over het eerste boekjaar (1 Februari — 31 December 1952) wordt op aanvraag toegezonden.

De Directie:
N.V. Hollandsche Belegging en Beheer Maatschappij

Keizersgracht 706, Amsterdam-C.
Telefoon: 35173, 35634, 36592, 33454.

Voor tienduizenden werkers
uit honderden bedrijven
werden de pensioenen
bij Amstleven ondergebracht.
Adviezen worden
gaarne verstrekt door

Het Bureau voor
Personeelverzekering
van **AMSTLEVEN**

N.V. AMSTERDAMSCHЕ MAATSCHAPPIJ VAN LEVENSVЕRZEKERING - N. Spiegelstraat 17 te Amsterdam - Tel. 63272

DE **Haagse Post**

verlaagt de abonnementsprijs

**en wel van f 12.— tot f 10.— per jaar, van f 6.— tot f 5.— per
halfjaar en zij voert kwartaalabbonnementen in van f 2.50.**

**Waarom
doet zij deze
unieke stap?**

1. OMDAT de Haagse Post weer een leidende positie onder de Nederlandse geïllustreerde opinie-weekbladen heeft veroverd. Dit legt haar verantwoordelijkheden op jegens het lezende publiek.
2. OMDAT de papierprijzen zijn gedaald. Toen deze prijzen stegen, werd het abonnementsgeld verhoogd. Het voordeel van de lagere papierprijs komt het publiek toe.
3. OMDAT het parlement terecht de omzetbelasting op tijdschriften heeft afgeschaft. Ook dit voordeel komt het lezend publiek toe.

COUPON porto in open briefomslag 2 cent.

Aan de **Administratie** van DE HAAGSE POST
Postbus 653, Amsterdam.

Verzoeken mij met ingang van 1 April 1953 en vervolgens
tot wederopzegging toe, te noteren als abonné op de Haagse
Post voor:

een kwartaal ad f 2.50
een halfjaar ad f 5.—
een jaar ad f 10.—

Het abonnementsgeld heb ik heden op postgiro 70 over-
gemaakt.

Naam .....

Adres .....

Woonplaats .....

Hoofdredacteur: MR. G. B. J. HILTERMANN.

Correspondenten in de hele wereld. Medewerkers o.a.
Dr. A. D. A. de Kat Angelino, Walter Lippmann, Leonhard
Huizinga, Edmond Nicolas, Remco Campert, Rico Bulthuis,
Dr. J. Slikboer, Jacq. Gans, Martin W. Duyzings, Mr
E. Spanjaard, W. Boost, Rein v. Looy, Justus Meyer en
vele anderen.

**Abonneert U nog heden op de Haagse Post,
het beste en goedkoopste opinie-weekblad in
Nederland.**